

III. A RÉGIÓK SZERINTI NÉPESSÉG-ELŐRESZÁMÍTÁS EREDMÉNYEI

1. Az oktatási régiók kialakítása

Előreszámításunk célkitűzése elsősorban gyakorlati. A jövőben várható demográfiai trendek felvázolásával segíteni kívánjuk az erdélyi magyar intézményi hálózattal kapcsolatos döntések meghozatalát. A demográfiai folyamatok legközvetlenebb módon az oktatási rendszerre hatnak. Míg az egyetemista népesség esetében az országos szintű előrejelzést tartottuk informatívnak, az alacsonyabb iskolai szinteken a megyék alatti régiókra kell koncentrálnunk.

Fontos szempont volt, hogy az előrejelzést olyan területi egységeken hajtsuk végre, amelyek oktatási szempontból tényleges entitásként működnek. Bár a közigazgatási szerkezet sok esetben az oktatási mobilitásnak is földrajzi keretet szab, ez nem minden esetben van így. Mivel a Statisztikai Hivatal a korév, nem és nemzetiség szerint bontott 2002-es népszámlálási adatokat (az akkori közigazgatási határoknak megfelelően) *község szinten* bocsátotta rendelkezésünkre, lehetőségünk van arra, hogy a megyék alatti (illetve a megyehatárokat keresztbe metsző) területi egységekkel dolgozzunk.

Az előrejelzés most bemutatott harmadik szintjét úgynevezett *oktatási régiókra* végezzük. Oktatási régió alatt egy-egy magyar nyelvű középfokú oktatási intézménnyel rendelkező település (*iskolaközpont*) vonzáskörzetét értjük. Az oktatási régiók meghatározásában az Iskola Alapítványhoz nevelési-oktatási támogatásra benyújtott pályázatok adatbázisát használtuk.¹

A 2005/2006-os tanévben az Iskola Alapítványnál a magyar nyelven tanuló gyermekek után igényelhető támogatásra² 128 142 pályázat érkezett be. A pályázati űrlapon a szülő (többek között) meg kellett nevezze állandó lakhelyét és az iskola helyét, ahol a gyermek tanul. Az elemzésben az adatbázis e két változójából szerkesztett keresztábrákat használtuk.³ Ez alapján elemezni tudtuk, hogy egy adott helység középiskolásai milyen arányban választják a különböző oktatási központokat. Külön oktatási régióként csak abban az esetben kezeltünk egy körzetet, amennyiben a névadó település középiskolái legalább egy másik község számára egyértelmű célpontként jelennek meg.

A továbbiakban az áttekinthetőség kedvéért az oktatási régiókra elvégzett előreszámítást megyék szerint fogjuk tárgyalni. Az oktatási régiók az esetek döntő többségében a megyén belül maradnak. Azokat az eseteket, ahol egy régió keresztbe metszi a megyehatárt, jelezni fogjuk, a régiót az iskolaközpont megyéjénél tárgyalva.

Az egyes régiók esetében, miután tárgyaltuk annak földrajzi kiterjedését, és érintettük az oktatási mobilitásra vonatkozó adatokat, (1) bemutatjuk a jelenlegi demográfiai mutatókat, (2) ismertetjük az előreszámítás eredményeit. A 6. számú mellékletben minden régió esetében közöljük az elemi (első osztály), az általános (5. osztály) és középiskolába (9. osztály) iratkozók várható számát az előreszámolt periódus minden egyes (tan)évére. Ebben az adott év szeptember 15-én 7, 11, illetve 15 évesek számát vettük figyelembe.⁴

2. BIHAR MEGYE

13 336 Bihar megyében tanuló gyermek után igényeltek oktatási nevelési támogatást, amiből 2869 volt középiskolás. A megye iskolaközpontjaiban összesen 31 más megyéből származó középiskolás tanult. Közülük 16-nak Arad, 10-nek pedig Szilágy megyében volt az állandó lakhelye. Ez a szám nem indokolja a megyén kívüli területek beszámítását a Bihar megyei oktatási régiókba.

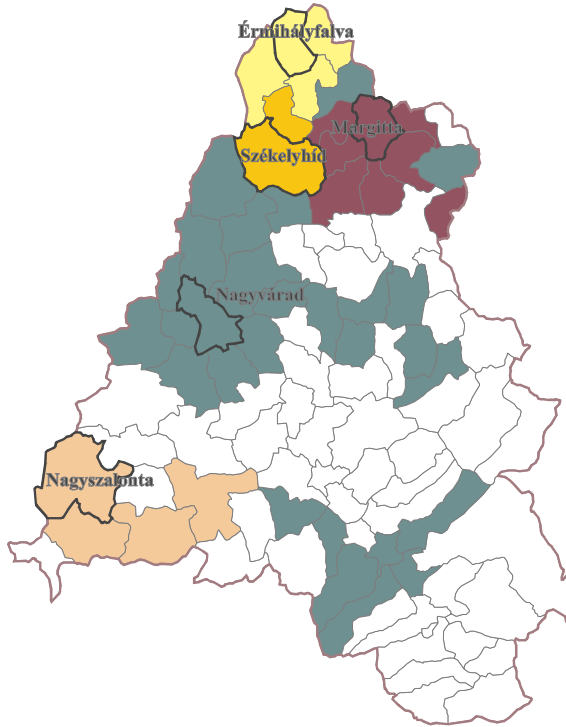
18. táblázat. Bihar megye iskolaközpontjai

Nagyvárad	1682
Bors	38
Székelyhíd	342
Érmihályfalva	335
Margitta	270
Nagyszalonta	202
Összesen	2869

Forrás: Iskola Alapítvány

Az adatbázisban a megye hat településének középiskolái szerepelnek. Ezek közül Bors községet nem kezeltük külön iskolaközpontként. Nagyváradon kívül oktatási régiók szerveződnek a megye magyar többségű (Érmihályfalva, Székelyhíd, Nagyszalonta), illetve nagy arányban magyar (Margitta) kisvárosai köré.

5. térkép. A Bihar megyei oktatási régiók

Forrás: Iskola Alapítvány.

a. Nagyvárad régió

Nagyvárad vonzáskörzete egyértelműen magában foglalja a magyar–román határhoz tapadó észak-bihari magyar tömb déli községeit (Borsot, Bihart, Hegyközsatárt, Szalárdot, Szentjobbot és Bihardiószeget), a Nagyváradtól délre és keletre fekvő román többségű községeket (Váradszentmárton, Nagygyürögd, Körösgyéres), a Sebes-Körös (Mezőtelegd, Cécke, Alsólugos, Élesd, Rév) és a Fekete-Körös (Magyarremete, Belényes, Belényesújlak, Várfenes, Köröstárkány) völgyének részben magyar községeit. A nagyvárad-i oktatási központ vonzereje kisebb-nagyobb mértékben a megye más magyarlakta településein is érvényesül. A diákok relatív többsége Nagyváradra jár középiskolába az észak-bihari Bályok és Szalacs községekből. Az előszámításban Nagyvárad régióhoz soroltuk az oktatási-nevelési adatbázisban meg nem jelenő (a térképen fehérrel jelzett) szórványokat is (leszámítva a Margittához sorolt tálnyomó részt román lakosságú Tasnádbajom községet).

19. táblázat. Nagyvárad régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
98 552	479 817	20,5%	38,4%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
19,9%	64,0%	16,1%	40,9	37,9		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,13	16,9%	94,7%	63,9	73,2	8,3	17,5

Forrás: INS, saját számítás.

Nagyvárad régióban így a magyarok száma 98 552, aránya pedig 20,5 százalék. A régióban élő magyarok több mint fele (55 ezer fő) a 27 százalékban magyar Nagyváradon él. A súlyozott arány 38,4%-os értéke ugyanakkor arra utal, hogy a magyarok jelentős része saját településén belül többségi helyzetben van. A magyar népességen belül a városlakók aránya 64 százalék. Az átlagéletkor meghaladja az erdélyi középértéket.

A születéskor várható élettartam mindkét nem esetén alatta marad az erdélyi átlagnak. A városi lakosság magas arányának betudhatóan hasonló összefüggés áll fenn a termékenység vonatkozásában is. Az átlagnál jóval magasabb nyers halandósági arányszám mellett jelentős a természetes népmozgalmi veszteség (9,8 ezrelék). *Ehhez 1992 és 2002 között évi átlagban 6,2 ezrelékes migrációs veszteség társult.*

A vegyes házasságok aránya nem kiugróan magas (16,9%). 2002-ben a magyar párú vegyes házasságok 34 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. A magyar nők által szült gyermekek számához viszonyítva az asszimilációs veszteség 5,3 százalékos.

20. táblázat. Nagyvárad régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	73,9	19,9%	23,3%		
2032	64,2	16,4%	24,8%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	421,4	17,5%	45,3		
2032	397,8	16,1%	47,6		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	75,0%	-10,21	-10,89		
2032	65,2%	-13,69	-14,55		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többslet) vegyes- házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	13 822	-774	8,1	16,5	-14,4
2022–2031	4852	-273	7,0	16,1	-14,1

Forrás: Saját számítás.

A magyar népesség csökkenése számszerűen igen jelentős. A 2002-ben még közel 100 ezres népesség 74, majd 64 ezerre apad, miközben a magyarok aránya lecsökken 17,6 majd 16,2 százalékra. A korszerkezet átalakul, aminek következtében az átlagéletkor 6,7 évvel emelkedik.

Az átlagosnál nagyobb arányú elvándorlás, ami feltételezésünk szerint a vizsgált periódusban is jellemezni fogja a régiót, harminc év alatt 13 690 fős vándormozgalmi veszteséghez vezet. A kumulált – vagyis a migráció okozta születéskiesést is magában foglaló – migrációs veszteség meghaladja a 14 500 főt. Ezzel a régióban a várható népességcsökkenés két fő oka az elvándorlás és a negatív természetes népmozgalmi egyenleg. Az asszimilációs veszteség, bár arányaiban nem kiugró, a népesség méretéből adódóan harminc év alatt meghaladja az ezer főt.

Az elemi, az általános és a középiskolát kezdő népesség csökkenése harminc év alatt 40, 48 illetve 53 százalékos. Így a gyermeklétszám húszas osztálylétszámmal kalkulálva 24, 28, illetve 29 magyar osztály indítását teszi lehetővé.

b. Székelyhíd kistérsége

Székelyhíd a megye második legnagyobb oktatási központja. Itt elméleti líceum, míg a hozzátartozó Kágyán mezőgazdasági szakközépiskola működik. A kisváros vonzáskörzetébe tartozik (a hozzá tartozó falvakon kívül) Kiskereki község.

21. táblázat. Székelyhíd régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
11 045	14 148	78,1%	78,1%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
24,5%	60,1%	15,5%	39,1	36,3		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,39	6,8%	99,7%	64,2	72,2	9,6	16,2

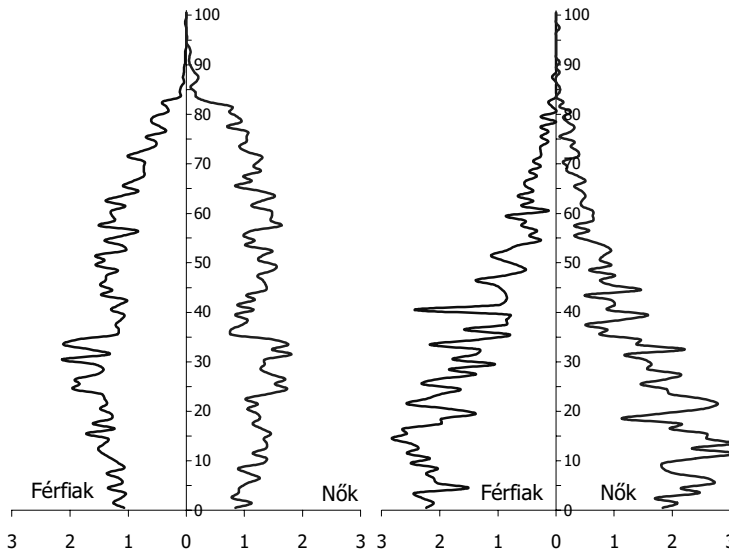
Forrás: INS, saját számítás.

A székelyhídi oktatási kistérségnek mindössze 14 148 lakosa van, aminek a 78 százaléka vallotta magát magyar nemzetiségűnek.

Míg a magyar népesség aránya a 60 év fölöttiek között 93, a 20-59 év közöttiek között pedig 81, addig a 0–19 évesek között csak 66 százalék (lásd az alábbi korfát). A magyar anyanyelvűek aránya minden korosztályban jóval meghaladja a magyar nemzetiségűekét (összességében 90%), ami annak köszönhető, hogy a magyarok mellett a népszámlálásban megjelenő 2148 cigány 71 százaléka is magyar anyanyelvű.

A kistérségben a magyar népesség számának alakulása mellett a cigányok iskolaválasztása alapjaiban befolyásolja a magyar nyelvű oktatás esélyeit. Székelyföld mellett ez az egyik olyan terület, ahol a cigányság magyar intézményrendszeren keresztüli integrációja értelmes módon felvethető.

23. ábra. A magyar és nem magyar népesség korfája 2002-ben Székelyhíd kistérségében

Forrás: INS.

A 2002-es népszámlálás időpontjában a régióban nem volt városi rangú település, Székelyhíd várossá válásával azonban a helyzet megváltozott. Jelenleg a népesség 82 százaléka város lakó. A magyar népesség átlagos életkora valamivel meghaladja az erdélyi átlagot.

A magyar nők teljes termékenységi arányszáma 1,39, ami 0,16-dal haladja meg az erdélyi magyarokat jellemző értéket, a születéskor várható élettartam viszont mindkét nem esetében az átlag alatti. A természetes fogyás 6,6 ezrelékes. 1992–2002 között számításunk szerint a kistérségnek (a dezurbanizációs tendenciák következtében) pozitív volt a migrációs egyenlege. Miután ennek a folyamatnak a folytatódására nem számítunk, a 2002 és 2032 közötti periódusra kezdetben 1 ezrelékes migrációs veszteséget feltételeztünk, ami a periódus végére kismértékben csökken.

Az intergenerációs asszimilációs veszteség gyakorlatilag nem befolyásolja a generációs utánpótlást ($ER=99,7$), miután a házasságra lépők 6,8 százaléka választ magának vegyes párt, és a vegyes családok 48 százalékában regisztrálták a gyermek(ek)et magyarként.

22. táblázat. Székelyhíd régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	9,9	24,5%	18,1%		
2032	9,5	21,0%	18,2%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	13,7	71,9%	41,3		
2032	13,7	69,5%	42,9		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	89,3%	-0,19	-0,21		
2032	86,2%	-0,27	-0,30		
	Magyar születés- szám	Születésszámkieés (többslet) vegyes- házasságokban	Nyers születé- si arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	2165	-8	10,4	15,2	-5,7
2022–2031	973	-6	10,1	12,9	-3,6

Forrás: Saját számítás.

Székelyhíd – főként amennyiben a cigányság integrációjára sikerül valamilyen életképes stratégiát kidolgozni – magyar szempontból a viszonylag jó népességi kilátásokkal rendelkező régiók közé tartozik. A magyar népesség húsz év alatt 10, harminc év alatt 14 százalékkal csökken. Az átlagéletkor 2032-ben 42,9 év lesz, ami kedvezőbb több régió mai értékénél.

Amennyiben a migráció alacsony szinten maradására vonatkozó feltételezésünk beigazolódik, a kisrégió nettó migrációs vesztesége 30 év alatt 270, a kumulált migrációs veszteség 300 fő.

A beiskolázható gyermekek száma is viszonylag kismértékben csökken: az elemi iskolák esetében 27, az általános iskolákéban 29, míg a középiskolákéban 35 százalékkal. Ez minden iskolai szinten 5–6 osztály indítását teszi lehetővé.

c. Érmihályfalva kistérség

Érmihályfalva iskoláiba a kisvároson kívül a vele határos három észak-bihari község (Érsemlyén, Érkörtvélyes és Értarcsa) középiskolásai járnak. Ezekre a településekre Nagyváradon kívül a Szatmár megyei Nagykaroly is vonzást gyakorol, de nem olyan mértékben, hogy a községek valamelyike ténylegesen a vonzáskörzetébe tartozna.

23. táblázat. Érmihályfalva régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
15 778	20 849	75,7%	77,1%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
25,8%	60,1%	14,1%	37,5	37,3		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyesházasságok kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (%)	Nyers halálzási arány (%)
1,16	7,0%	99,6%	63,9	73,3	8,8	14,6

Forrás: INS, saját számítás.

Érmihályfalva régióban a 20 849 fős népesség 75,7 százaléka vallotta magát magyarnak. A székelyhídi régióhoz viszonyítva a cigányok aránya alacsonyabb (6%), a románoké pedig magasabb (18%). A 2002-ben a régió népességének 55 százaléka élt Érmihályfalván. A magyar és az össznépesség átlagos életkora között nincs jelentékeny különbség. Mindkettő megegyezik az erdélyi magyarok átlagával. A korstruktúra viszonylag kedvező.

A TFR értéke 1,16, ami kismértékben alulmúlja az erdélyi átlagot, míg a születéskor várható élettartam jelentősen kedvezőtlenebb annál. A természetes népmozgalmi veszteség 6,8 ezrelék. Számításunk szerint a régióknak 1992–2002 között évi átlagban 5,4 ezrelékes migrációs vesztesége volt. Ez az előreszámítási modellben 2032-re 4 ezrelékre csökken.

Az asszimiláció nem befolyásolja jelentékeny mértékben a magyar népesség generációs utánpótlását. A vegyes házasságra lépő magyarok aránya 7 százalék, míg a vegyes családok 47 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként.

24. táblázat. Érmihályfalva régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	13,1	25,8%	17,9%		
2032	12,1	20,0%	19,1%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	17,5	74,5%	41,8		
2032	16,4	73,7%	43,9		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	82,7%	-1,44	-1,59		
2032	76,4%	-1,97	-2,22		
	Magyar születésszám	Születésszámkieés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálzási arányszám (‰)	Népességváltozás (‰)
2002–2021	2743	-11	9,6	14,1	-9,5
2022–2031	1170	-4	9,3	13,0	-8,0

Forrás: INS, saját számítás.

Érmihályfalva kistérségében húsz év múlva az alapverzió szerint 2500, harminc év múlva 3500 fővel csökken a magyar lakosság száma. Az átlagéletkor húsz év múlva 41,8, harminc év múlva 43,9 év lesz. Ezzel a régió nem tartozik a rossz népesedési kilátásokkal rendelkező területek közé.

Az erdélyi átlaggal megegyező migrációs veszteség esetén, amit az alapverzió feltételez, 2022-ig több mint 1440, 2032-ig közel 2 ezer lesz a vándormozgalmi veszteség. Amennyiben tekintetbe vesszük, hogy a kumulált migrációs veszteség 2200 fő, egyértelműen kijelenthetjük, hogy az előreszámításban feltételezett fogyás döntően az elvándorlás következménye. Ez egyben azt is jelenti, hogy amennyiben ez – a demográfia eszközeivel legkevésbé előre-jelvezhető tényező – a vártnál alacsonyabb szintet vesz fel, akkor a népesedési folyamatok az előre-jelzettnél kedvezőbben alakulhatnak.

Az elemi, általános és középiskolákba iratkozók száma harminc év alatt 40, 47, illetve 48 százalékkal csökken, ami az egyes iskolai szinteken 20-as osztálylétszám mellett 6-6 osztály indítását teszi lehetővé.

d. Margitta kistérség

A 45 százalékban magyarlakta kisváros a vele szomszédos magyar vagy vegyes lakosságú községek iskolaközpontja. Egyértelműen a vonzáskörébe tartozik Érszőlős, Tóti, Vedresábrány és Vámosláz. A diákok relatív többsége ide jár Berettyószéplak és Érbogyoszló községekből. Részben a vonzáskörébe tartozik még a közeli Szalacs és Bályok község, ezeket azonban Nagyvárad vonzáskörébe soroltuk.

25. táblázat. Margitta régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség		Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya		
16 326	40 961		39,9%	48,3%		
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
23,7%	62,0%	14,3%	38,9	36,4		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,20	14,4%	96,4%	64,0	73,0	8,7	15,6

Forrás: INS, saját számítás.

Margitta kistérségben a magyarok aránya 40 százalék. A magyarok 36 százaléka él a régió központjában. A magyarok átlagos életkora 2,5 évvel magasabb az össznépességénél.

Az 1,2-es TFR nagyjából megfelel az erdélyi átlagnak, a születéskor várható élettartam viszont alatta marad. A természetes népmozgalmi egyenleg -6,9 ezre-

lék. 1992 és 2002 között számításunk szerint a régiónak 2 ezrelékes migrációs vesztesége volt, ami azonban a város–falú irányú migráció lecsökkenése nyomán fokozódni fog. Az előszámításban kezdőértékként -4,2 ezrelékes migrációs egyenleggel számoltunk.

Az intergenerációs asszimilációs veszteség viszonylag kismértékű, a generációs utánpótlás 4,6 százalékát teszi ki. A vegyes házasságra lépő magyarok aránya 14,4, a gyermekeiket magyarként regisztráló vegyes családoké pedig 38 százalék.

26. táblázat. Margitta régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	13,4	23,7%	20,2%		
2032	12,3	18,7%	21,6%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	36,8	36,5%	43,1		
2032	35,4	34,8%	45,2		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	82,3%	-1,13	-1,22		
2032	75,5%	-1,54	-1,69		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálzási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	2633	-98	8,9	14,8	-9,8
2022–2031	1121	-42	8,7	14,1	-8,6

Forrás: Saját számítás.

A magyarok száma a 2002-es 16 320-as számról húsz év alatt közel 3000, harminc év alatt pedig 4000 fővel csökken. Az átlagéletkor 43,1, majd 45,2 évre emelkedik. A modell 1500 fő nettó és 1690 fős kumulált migrációs veszteséggel számol. A népesség csökkenésében az évi -5,9, majd -5,4 ezrelékes egyenleg mellett a természetes fogyás a legfontosabb tényező. Az intergenerációs asszimilációs veszteség harminc év alatt 140 fő.

Az elemi, általános és középiskolás korú népesség csökkenése 30, 43, illetve 46 százalékos. Harminc év múlva a gyermekszám a régióban húsz fős osztálylétszám mellett az egyes szinteken 6-6 osztály indítását teszi lehetővé.

e. Nagyszalonta kistérsége

A dél-bihari kisváros vonzáskörzetébe csupán három, román többségű község (Illye, Tenke, Feketebátor) tartozik. Az Arad megye északi részén lévő magyar községekből előzetes hipotézisünkkel ellentétben elsősorban nem ide járnak a diákok középiskolába.

27. táblázat. Nagyszalonta régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
14 128	44 471	31,8%	47,1%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
19,6%	61,3%	19,2%	42,1	38,2		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,08	14,7%	96,2%	63,8	73,5	7,4	19,7

Forrás: INS, saját számítás.

Az 57 százalékos magyar többségű kisváros köré szerveződő régió 44 471 fő népességének 32 százaléka magyar. Míg a régióban románok többsége falun él, addig a magyarok 73 százaléka szalontai. A magyarok átlagos életkora 4 évvel haladja meg a teljes népességét. A kistérség magyar népessége meglehetősen előregedett.

Mind a termékenység, mind a születéskor várható élettartam alatta marad az erdélyi átlagnak. Igen nagy mértékű, évi 12,3 ezrelékes a természetes fogyás. Ehhez 1992–2002 között számításunk szerint jelentős, évi 7,1 ezrelékes elvándorlás párosult. Ez, annak ellenére, hogy a népesség-előreszámításban a migráció csökkenő tendenciáját feltételeztük, a továbbiakban jelentősen fokozza a népesség fogyását.

Az intergenerációs asszimiláció a vegyes házasságra lépők 14,7 százalékos és a gyermekeiket magyarként regisztráló családok 37 százalékos aránya mellett 4,8 százalékkal csökkenti a generációs újratermelődést.

A korszerkezetet és a népmozgalmi folyamatokat tekintve Nagyszalonta a legkedvezőtlenebb demográfiai kilátásokkal rendelkező Bihar megyei kistérség.

28. táblázat. Nagyszalonta régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	9,9	19,6%	24,3%		
2032	8,5	16,3%	24,6%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	38,6	25,7%	45,8		
2032	36,9	23,1%	47,8		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	70,3%	-1,60	-1,68		
2032	60,2%	-2,12	-2,23		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többség) vegyes- házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	1765	-67	7,4	18,4	-17,7
2022–2031	658	-26	7,2	17,0	-15,5

Forrás: Saját számítás.

A kedvezőtlen demográfiai szerkezettel induló kistérségi magyar népessége a jelenlegi szinthez képest húsz év alatt várhatóan 30, harminc év alatt 40 százalékkal esik vissza. Ezzel a magyarok régióon belüli aránya 23 százalékra csökken. Nem végeztünk külön előszámítást Szalontára, de biztonsággal kijelenthető, hogy amennyiben hipotéziseink beigazolódnak, a kisváros elveszíti jelenlegi magyar többségét. Az előregedés, a mai helyzethez hasonlóan, harminc év múlva is jóval előrehaladottabb állapotban lesz, mint Bihar megye más régióiban.

Az erdélyi átlagot jóval meghaladó elvándorlás harminc éves egyenlege 2120 fős nettó és 2230 fős kumulált veszteség, ami súlyosbítja az évi 10 ezreléket meg-

haladó természetes fogyás következményeit. A többségében az egykori hajdúvárosban tömörülő magyarok harminc éves asszimilációs vesztesége várhatóan nem haladja meg a 100 főt.

A beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolák esetében 42, az általános iskolák esetében 45, a középiskolákban 55 százalékkal csökken harminc év alatt. Ez húszas osztálylétszám mellett az általános iskolákban 3, az általános és középiskolákban 4 magyar osztály indítását engedi meg.

3. SZATMÁR MEGYE

12 831 Szatmár megyében tanuló gyermek után nyújtottak be pályázatot, amiből 3080 volt középiskolás. A három magyarok által is lakott város, Szatmárnémeti, Nagykároly és Tasnád mellett számos falusi iskolában működik magyar nyelvű középfokú oktatás. Ezen falvak – Lázári, Ákos, Hirip (Szatmárpálfalva község), Túrterebes, Pusztadaróc, Pele (Szödemeter község) és Bogdánd – köré természetesen nem szerveződnek oktatási régiók. Szödemetert leszámítva az adott községek tanulóinak többsége sem a falusi középiskolákban tanul. Indokolt tehát ezeket a községeket is a városok köré szerveződő oktatási régiókba sorolni.

29. táblázat. Iskolaközpontok Szatmár megyében

Szatmárnémeti	1941
Nagykároly	790
Tasnád	91
Lázári	79
Ákos	17
Szatmárpálfalva (Hirip)	36
Túrterebes	34
Mikola	31
Pusztadaróc	50
Szödemeter (Pele)	9
Bogdánd	19
Összesen	3080

Forrás: Iskola Alapítvány.

A megyében 32 más megyéből származó gyermek tanul. Közülük 16-nak az érmihályfalvi körzetben (Érmihályfalva, Érkörtvélyes, Érsemlyén) volt az állandó lakhelye. Ők Nagykárolyban jártak iskolába. Melléjük 14 Máramaros

megyei gyermek tanult Szatmáron. Ezek a területek nem tartoznak a károlyi vagy a szatmári iskolaközpont elsődleges vonzásába.

Indokolt viszont a megye dél-keleti csücskében lévő Hadad község a szilágycsehi (Szilágy megye) oktatási körzethez sorolása, ugyanis a szomszédos kisvárosban jóval több a községből származó középiskolás tanuló, mint a hetven kilométerre lévő Szatmárnémetiben.

A megyében két vagy három oktatási körzet alakítható ki. Egyértelműen elkülönül Nagykároly és Szatmárnémeti vonzáskörzete. Tasnád esetében viszont kétséges, hogy jogosult-e önálló oktatási régióról beszélni. A következőkben kitérünk Tasnád vonzáskörzetére, az előreszámítás során azonban nem kezeljük külön régióként.

6. térkép. A Szatmár megyei oktatási régiók

Forrás: Iskola Alapítvány.

a. Szatmári régió

Szatmárnémeti magyar iskoláinak elsődleges vonzáskörzete a megye keleti kétharmadára terjed ki. Idetartoznak az Avás részben magyar lakta községei (Vámfalu, Avásújváros, Nagytarna), a Szatmártól északra lévő magyar többségű településsáv (Halmi, Túrterebes, Sárköz, Lázári, Pusztadaróc), a Szatmár környéki vegyes etnikumú községek (Aranyosmedgyes, Apa, Udvari, Batiz, Mikola, Vetés, Szamosdob, Szatmárpálfalva, Nagykolcs, Szatmárhegy). A részben sváb la-

kosságú falvak közül zömmel Szatmárra járnak középiskolába a nagymajtényi, királydaróci, erdődi és krasznabélteki gyermekek. A megye déli részén Szatmár elsődleges vonzáskörzetébe tartozik még Ákos, Alsószopor és Bogdánd. Jelentős arányban járnak szatmári középiskolákba a tasnádi gyerekek is.

A szatmári régióhoz soroltuk az oktatási-nevelési adatbázisban meg nem jelenő avasi és a megye keleti szélén fekvő románlakta községeket is.

b. Tasnád

A tasnádi oktatási régió különválasztása csak részben indokolt. A város vonzásába csak egyetlen község, Érszakácsi tartozik. A kisvárosból származó középiskolások mintegy 70%-a tanul helyben. A többiek döntően Szatmárnémeti magyar középiskoláiba járnak. Tasnádot és Érszakácsit végül Szatmárnémeti vonzáskörzetébe soroltuk.

30. táblázat. Szatmárnémeti régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
96 645	305 790	31,6%	43,5%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
23,5%	63,6%	12,8%	38,3	35,9		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,24	19,5%	96,7%	61,9	73,2	9,5	15,6

Forrás: INS, saját számítás.

A megye nagyobb részét magában foglaló szatmári régióban a 305 790 fős népesség 31,6 százaléka magyar. A magyarok 51 százaléka városlakó, döntő többségük a 40 százalékból magyar megyeszékhelyen él. A magyarok 38,3 éves átlagéletkora, 2,4 évvel alacsonyabb a össznépességénél.

A magyarok termékenysége megegyezik az erdélyi átlaggal. A születéskor várható élettartam viszont országos szinten hosszú ideje Szatmár megyében a legkedvezőtlenebb. A magyarok esetében (is) különösen a férfiak várható élettartama alacsony, mintegy 5 évvel marad el az erdélyi átlagtól. A természetes népmozgalmi veszteség 6,1 ezrelék. Becslésünk szerint – a svábok identitásváltásával is kalkulálva – a régió 1992–2002 között évi átlagban 4,7 ezrelékes migrációs veszteséget könyvelhetett el.

A vegyes házasságra lépő magyarok aránya 19,5 százalék. A vegyes családok viszonylag magas arányban, 41 százalékban regisztrálták gyermekeiket magyaroként. Ennek eredményeként az intergenerációs asszimilációs veszteség alacsony mértékű, a generációs utánpótlás 3,3 százalékát emésztí fel.

31. táblázat. Szatmárnémeti régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	79,8	23,5%	19,2%		
2032	72,7	18,9%	21,1%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	277,7	28,7%	42,7		
2032	266,1	27,3%	45,0		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	82,5%	-7,67	-8,34		
2032	75,2%	-10,49	-11,51		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többség) vegyes- házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	16 583	-565	9,4	14,7	-9,6
2022–2031	6436	-223	8,5	14,0	-9,3

Forrás: Saját számítás.

Szatmár a viszonylag kedvező demográfiai kilátásokkal rendelkező régiók közé tartozik. A magyarok száma húsz év alatt 17,5, harminc év alatt 24,8 százalékkal csökken. A teljes népesség fogyása, leginkább az avasi románság kedvező korszerke-

zete folytán, kisebb mértékű, így a magyarok aránya kismértékben visszaesik. A magyarok átlagéletkora 2022-re 42,7, 2032-re pedig 45 évre emelkedik.

Az előreszámításban az erdélyi átlagnál valamivel kisebb migrációs veszteséget feltételeztünk, ami húsz év alatt 7670, harminc év alatt 10 490 fős nettó migrációs veszteséget eredményez. A kumulált veszteség harminc évre számolva a nettóveszteséget mintegy ezer fővel haladja meg. A -5,3, majd -5,5 ezrelékes természetes népmozgalmi egyenleg és a migráció közel egyforma mértékben járul hozzá a népességfogyáshoz. Az etnikai reprodukció 3,3 százalékos csökkenése harminc év alatt közel 800 fős intergenerációs asszimilációs veszteségben összegződik.

Az elemi iskolák esetében a beiskolázható gyermekek száma 25, az általános iskolákéban 40, a középiskolákéban 46 százalékkal csökken harminc év alatt. Ez a gyermekszám 33, 34, illetve 37 magyar osztály indítását teszi lehetővé, amennyiben húsz fős osztályokkal számolunk.

c. Nagykároly kistérség

Nagykároly vonzáskörzetébe tartozik Szatmár megye dél-nyugati harmada: a Károly környéki sváb-magyar többségű községek (Kaplony, Börvely, Mezőfény, Csanáros, Szaniszló, Mezőpetri és Mezőterem), illetve az Érmellék Szatmár megyébe eső vegyes román-magyar lakosságú települései (Érkávás, Érendréd, Piskolt, Szilágypér, Szödemeter, Oláhcsaholy és Tasnádszántó).

32. táblázat. Nagykároly régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
30 447	58 292	52,2%	55,7%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
24,0%	60,8%	15,1%	38,9	38,4		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,29	15,2%	98,2%	61,7	73,2	9,2	17,0

Forrás: INS, saját számítás.

Nagykároly kistérségében az 58 292 fős népesség 52,2 százaléka vallotta magát magyarnak. Ennél jelentősen magasabb, 60%-os a magyar anyanyelvűek aránya. A 2002-es népszámlálás anyanyelv és nemzetiség szerinti keresztábrái alapján ennek oka, hogy a cigány és a sváb népesség többsége is magyarul beszél.

33. táblázat. A magyar anyanyelvűek száma és aránya a különböző nemzetiségek között Nagykaroly régióban

		Magyar anyanyelvűek	
		száma	aránya
Román nemzetiségű	22 052	629	3%
Magyar nemzetiségű	30 447	30 303	99,5%
Cigány nemzetiségű	2 622	2 007	77%
Német nemzetiségű	3 096	2 540	82%
Összesen	58 292	35 488	61%

Forrás: Saját számítás.

A teljes és a magyar népesség átlagéletkora között nincs jelentékeny eltérés. A termékenység kismértékben meghaladja az erdélyi átlagot, jóval kedvezőtelenebbek viszont a halandósági viszonyok. A férfiak születéskor várható élettartama 5,2, a nőké 1,9 évvel marad el az erdélyi magyar népességre jellemző értékektől. A természetes fogyás 7,8 ezrelékes. Az 1992–2002 közötti évek migrációs egyenlege a sváb identitásváltással is kalkulálva -4 ezrelék.

Az intergenerációs asszimilációs veszteség igen kis mértékben érinti a magyarok generációs utánpótlását, a magyar nők által szült gyermekek számához viszonyítva 1,8 százalékos. A vegyes házasságok aránya 15, a gyermekeiket magyaroként regisztráló vegyes családok aránya pedig 44 százalékos.

Nagykaroly kistérség népesedési kilátásai Szatmárhoz hasonlóan viszonylag kedvezőek. A magyar népesség száma húsz év alatt 5 200, harminc év alatt 7 100 fővel lesz kisebb. Ez az előszámítás szerint a magyarok régió belüli arányát igen kis mértékben érinti. Az átlagéletkor 42,2, majd 44,2 évre emelkedik.

Az alapverzióban az erdélyi átlag alatti migrációs veszteség húsz év alatt 2050, harminc év alatt 2820 nettó migrációs veszteséget eredményez. A migrációval nem számoló forgatókönyvhöz viszonyított különbség harminc év alatt 3120 fő. A -5,8, majd -4,7 ezrelékes természetes népmozgalmi veszteséggel együtt a migráció a várható fogyás fő oka. Az asszimilációs veszteség harminc év alatt 140 fő.

**34. táblázat. Nagykároly régió magyar népességének demográfiai mutatói
– 2022, 2032**

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	25,2	24,0%	18,9%		
2032	23,3	19,9%	20,4%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	49,3	51,1%	42,2		
2032	46,4	50,1%	44,2		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	82,7%	-2,05	-2,24		
2032	76,5%	-2,82	-3,12		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	5343	-99	9,7	15,5	-9,5
2022–2031	2203	-42	9,1	13,8	-7,9

Forrás: Saját számítás.

A gyermeklétszám az elemi iskolák első osztályában 25, az általános iskolákéban 40, a középiskolákéban 46 százalékkal csökken. Így az elemi esetében 11, a két felsőbb szint esetében 12 magyar osztály indítására nyílik lehetőség húsz fős osztályok mellett.

4. SZILÁGY MEGYE

6230 Szilágy megyében tanuló diák után adtak be oktatási-nevelési pályázatot, amiből 1692 volt középiskolás. A magyar középiskolások a megye hat településén tanultak. Viszonylag jelentős számú diák tanult a megye három legnagyobb magyar többségű községében, Krasznán, Sarmaságon és Szilágynagyfaluban. Ezek a települések azonban nem képeznek önálló iskolaközpontot. Sarmaság és Kraszna esetében a községből származó diákok többsége ugyan helyben tanul, más községek azonban nem tartoznak a vonzáskörzetükbe. Mivel a két községből jelentős számban tanulnak középiskolás diákok Zilahon, ehhez az oktatási régióhoz

soroljuk őket. Szilágynagyfalu esetében a középiskolások többsége Szilágysomlyón tanul, így a község besorolása egyértelmű.

35. táblázat. Iskolaközpontok Szilágy megyében

Zilah	780
Szilágysomlyó	368
Szilágycseh	201
Kraszna	148
Sarmaság	133
Szilágynagyfalu	50
Összesen	1692

Forrás: Iskola Alapítvány.

7. térkép. A Szilágy megyei oktatási régiók

A megye déli részén fekvő kalotaszegi falvakból (Középlak, Alsófüld és Vár-almás község) a középiskolások nagyobb részben Kolozsvárra, kisebb részben Bánffyhunyadra járnak tanulni. Ezek a községek egyértelműen Kolozs megye vonzáskörzetébe tartoznak.

a. Zilah

Zilah vonzáskörzetébe tartoznak Sarmaság, Szilágysámson, Kusaly, Oláh-baksa, Debren, Cigányi, Haraklány, Kraszna, Krasznahorvát és Magyarkecel köz-

ségek, illetve Zsibó. Meg kell jegyeznünk, hogy az oktatási körzetben tanuló gyermekek 26 százaléka nem Zilahon tanul, hanem Krasznán és Sarmaságon.

Az előreszámítás vonatkozásában Zilah régióba soroltuk a megye déli és keleti felében lévő, az adatbázisban nem szereplő románlakta területeket.

36. táblázat. Zilah régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
31 767		187 046		17,0%		44,4%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek		Magyarok 20–64 évesek		Magyarok 65 év fölöttiek		Átlagéletkor, magyarok
24,6%		61,5%		13,9%		38,4
						Átlagéletkor, össznépesség
						37,9
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,35	12,0%	94,9%	66,5	74,0	9,8	13,8

Forrás: INS, saját számítás.

Zilah régióban a magyarok a 187 046 fős népesség 17 százalékát teszik ki, a Zilahtól északra és nyugatra fekvő területeken azonban ez az arány jóval magasabb. Ezt fejezi ki a magyarok számaránya és súlyozott aránya közti nagymértékű különbség. A város lakó magyarok aránya a régióban 38 százalék. Az átlagéletkor 38,4 év, ami a teljes népességénél fél évvel magasabb.

A régió termékenysége az erdélyi átlag fölötti. A férfiak születéskor várható élettartama megegyezik az átlaggal, a nők egy évvel alulmúlja azt. A természetes fogyás relatíve kismértékű, 4 ezrelékes. *A régió migrációs egyenlege 1992–2002 között -5,1 volt.*

A vegyes házasságra lépők aránya 12 százalékos. A vegyes családok 29 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. Így az asszimilációs veszteség 4,9 százalékkal csökkenti a generációs utánpótlást. Ez a veszteség döntően a városokban, Zilahon és Zsibón keletkezik (lásd a 7. és 8. táblázatot).

37. táblázat. Zilah régió magyar népességének demográfiai mutatói
– 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	26,8	24,6%	19,6%		
2032	24,6	19,4%	21,9%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magya- rok		
2022	169,2	15,8%	42,6		
2032	162,7	15,1%	44,9		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	84,3%	-2,77	-3,08		
2032	77,4%	-3,80	-4,28		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálzási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	5697	-306	9,8	13,5	-8,5
2022–2031	2223	-119	8,7	13,2	-8,6

Forrás: INS, saját számítás.

A zilahi régió népesedési kilátásai más régiókhoz viszonyítva kedvezőnek mondhatók. A 2002-ben közel 32 ezres magyar népesség száma húsz év alatt 15,7, harminc év alatt 23 százalékkal csökken, miközben kismértékben visszaesik a magyarok térségen belüli aránya. Az átlagéletkor 42,6, majd 44,9 évre emelkedik.

Modellünk az erdélyi átlagot majdnem elérő elvándorlással számolt, ami harminc év alatt 3800 fős nettó és 4280 fős kumulált migrációs veszteséget jelent. Amennyiben ez a hipotézis beigazolódik, a zilahi régióban a népességfogyás első számú oka egyértelműen az elvándorlás lesz. A természetes népmozgalmi egyenleg az első húsz évben átlagban -3,7, a következő tízben -4,5 ezrelékes lesz. A női termékenység és az etnikai reprodukció különbsége harminc év alatt 425 fős intergenerációs asszimilációs veszteséget eredményez.

Az elemi, általános és középiskolákban beiskolázható gyermekek 2032-re 32, 36, illetve 48%-kal csökken. Ezzel 11, 12, illetve 13 magyar osztály indítása válik lehetővé.

b. Szilágysomlyó kistérség

Szilágysomlyón és a körzethez tartozó Szilágynagyfaluban összesen 418 középiskolás tanul. A körzethez tartozik még Ipp, Márkaszék, Kémer, Kárásztelek, Krasznahídvég, Szilágyperecsén és Varsolc község.

38. táblázat. Szilágysomlyó régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség		Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya		
17 511	41 518		42,2%	57,1%		
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
23,6%	58,8%	17,6%	40,3	37,8		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,38	9,8%	97,1%	66,3	73,7	9,2	17,0

Forrás: INS, saját számítás.

A magyarok aránya a 41 518 fős népességen belül 42,2 százalék. A magyar népesség csupán 23 százaléka él a régió központját képező Szilágysomlyón. Az átlagéletkor 40,3 év, ami az idős korosztály Szilágy megye más régióihoz viszonyított magasabb arányának tudható be.

A termékenység az erdélyi átlag fölötti, a születéskor várható élettartam mind a férfiak mind a nők esetében elmarad attól. A két népszámlálás közti periódusban a régió migrációs vesztesége évi átlagban 2 ezrelékes volt. Ez feltételezésünk szerint, miután város–falu irányú migrációra nem számítunk, rövid távon fokozódni fog. A modellben a migrációs arány kezdőértéke -3,4 ezrelék.

Becsléseink szerint a vegyes házasságra lépők aránya 9,8 százalék, míg a vegyes családok 35 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. A kettő eredőjeként 2,9 százalékos intergenerációs asszimilációs veszteséggel számolunk.

39. táblázat. Szilágysomlyó régió magyar népességének demográfiai mutatói
– 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	14,5	23,6%	19,8%		
2032	13,5	20,2%	21,0%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	37,1	38,9%	42,7		
2032	35,8	37,6%	44,1		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	82,6%	-1,00	-1,10		
2032	76,9%	-1,38	-1,54		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	3015	-92	9,5	16,0	-9,6
2022–2031	1324	-40	9,5	13,9	-7,1

Forrás: Saját számítás.

A kistrégióban a magyarok száma 17,4, majd 23,1 százalékkal csökken, miközben a magyarok aránya is visszaesik. Az átlagéletkor 42,7, majd 44,1 évre emelkedik.

Az erdélyi átlag alatti migrációs veszteséggel számolva harminc év alatt a nettó migrációs veszteség 1380, míg a kumulált 1540 fő. A magyarok számbeli csökkenésének elsőrendű oka a másik két Szilágysomlyó megyei régióval valamivel elöregedettebb népesség természetes fogyása. A vegyes házasságokban keletkező asszimilációs veszteség harminc év alatt 132 fő.

Bár a teljes magyar népesség csökkenése nagyobb mértékű, mint a zilahi régióban, a beiskolázható gyermekek száma kisebb mértékben fogy, az elemi iskolák esetében 22, az általánosok estében 34, a középiskolákban pedig 44 százalékkal. Így számításunk szerint a demográfiai trendek 2032-ben mindhárom iskolai szinten 7 osztály indítását teszik lehetővé.

c. Szilágycseh kistérsége

A fele részben magyar kisváros vonzáskörzetébe két Szilágyszeg és Benedekfalva) és egy Szatmár megyei (Hadad) község tartozik.

40. táblázat. Szilágycseh régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség		Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya		
8 308	16 146		51,5%	53,6%		
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
25,4%	58,9%	15,7%	38,8	39,1		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,35	13,0%	95,7%	66,5	74,0	9,3	14,9

Forrás: INS, saját számítás.

2002-ben a kisváros és a körülötte lévő három község 16 146 fős népességének 51,5 százaléka volt magyar. Közülük 47 százalék élt városi rangú településen. A magyar népesség átlagéletkora a régióban 38,8 év, ami kedvezőbb a teljes népességre jellemző értéknél.

A termékenység meghaladta az erdélyi magyarokra jellemző értéket, míg a születéskor várható élettartam nagyon kis mértékben alatta maradt. Migrációs arányszám kezdőértéke 2002-ben -6 ezrelék. A magyarok 13 százaléka lép vegyes házasságra, ami a gyermekeiket magyarként regisztráló vegyes családok 32 százalékos aránya mellett 4,3 százalékos asszimilációs veszteséget eredményez.

41. táblázat. Szilágycseh régió magyar népességének demográfiai mutatói
– 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	6,7	25,4%	20,1%		
2032	6,2	20,9%	20,9%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	13,9	48,2%	42,3		
2032	13,3	46,6%	43,9		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	80,8%	-0,83	-0,92		
2032	74,4%	-1,14	-1,30		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	1425	-64	9,6	14,6	-10,7
2022–2031	640	-30	9,9	13,6	-8,4

Forrás: Saját számítás.

Az előreszámítás szerint a régió 8300 fős magyar népessége 6700, majd 6200 főre csökkent, miközben a kisrégió elveszíti magyar többségét. A magyarok átlagéletkora 42,3 majd 43,9 évre emelkedik.

A 2100 fős népességcsökkenés első számú oka a modell szerint az elvándorlás. A migrációval nem számoló forgatókönyv 1300 fővel magasabb népességszámot eredményez. A természetes népmozgalmi egyenleg az első húsz évben átlagban évi -5, a következő tízben -3,7 ezrelék. Az asszimilációs veszteség nem éri el a 100 főt.

A beiskolázható gyermekek száma az elemi és az általános iskolák esetében 37, a középiskolák esetében 44 százalékkal csökken 2032-re. Így húszas osztálylétszámok mellett az egyes szinteken 3-3 magyar osztály indítására nyílik elvi lehetőség.

5. MÁRAMAROS MEGYE

380 Máramaros megyében tanuló középiskolás után érkezett igénylés. Ebből mindössze 6 gyermek állandó lakhelye van más megyében. A más megyékben található iskolaközpontok közül Szatmárnémeti vonzása Szinelvávaljára,

Szilágycsehé pedig Sülelmed községre terjed ki, azonban nem olyan mértékben, hogy ezen községeket át kellene sorolunk ezekhez az illető oktatási régiókhoz.

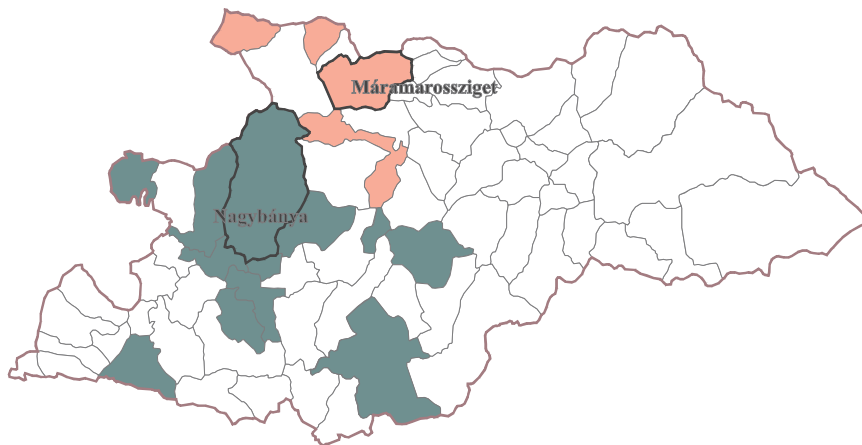
42. táblázat. A Máramaros megyei iskolaközpontok

Nagybánya	253
Máramarossziget	99
Sülelmed (Szamosardó)	31
Összesen	380

Forrás: Iskola Alapítvány.

A megyében két oktatási központ különíthető el, Nagybánya, illetve Máramarossziget. Vonzáskörzetük gyakorlatilag nem érintkezik.

8. térkép. A Máramaros megyei oktatási régiók

Forrás: Iskola Alapítvány.

a. Nagybánya régió

Nagybánya körzetéhez a megye déli részén lévő, részben magyar lakosságú települések tartoznak: Felsőbánya, Kapnikbánya, Erzsébetbánya, Magyarláros, Szinélvára, Szakállasfalva, Kővármete, Misszmagyaros és Lénárdfalva. Az egykor Szilágy megyéhez tartozó Szamosardón (Sülelmed község) szintén van

magyar nyelvű középfokú oktatás, mivel azonban a gyermekek több mint egyharmada innen is Nagybányára jár be tanulni, ide soroltuk a községet. Az előreszámításban ebbe a régióba soroltuk a mai Máramaros megye egykor Szatmár és Szilágy vármegyékhez tartozó településeit akkor is, ha azok az oktatási-nevelési adatbázisban nem szerepeltek.

43. táblázat. Nagybánya régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
35 056		298 502		11,7%		16,8%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek		Magyarok 20–64 évesek		Magyarok 65 év fölöttiek		Átlagéletkor, magyarok
19,1%		66,2%		14,7%		41,3
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,12	41,6%	82,1%	65,6	73,0	7,7	14,9

Forrás: INS, saját számítás.

2002-ben a nagybányai régió 298 502 lakosának 11,7 százaléka volt magyar. A magyarok 80 százaléka volt város lakó. A magyar népesség más szórványrégiókhoz hasonlóan előregedett, az átlagéletkor 41,3 év.

A termékenység és a születéskor várható élettartam egyaránt elmarad az erdélyi magyarokra jellemző átlagtól. A természetes népmozgalmi veszteség 7,7 ezrelék. *Az 1992–2002 közötti periódusban számításunk szerint a migrációs egyenleg évi átlagban -8 ezrelékes volt.*

Nagybánya régióban a házasságra lépő magyarok 41,6 százaléka választott magának más etnikumú párt, míg a vegyes családok 28 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. Ennek eredményeként az intergenerációs asszimiláció 17,9 százalékkal csökkenti a generációs újratermelődést.

**44. táblázat. Nagybánya régió magyar népességének demográfiai mutatói
– 2022, 2032**

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	24,5	19,1%	26,0%		
2032	20,3	13,7%	28,8%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	273,8	8,9%	47,8		
2032	261,4	7,7%	50,5		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	69,8%	-4,42	-4,55		
2032	57,8%	-5,83	-5,90		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	3685	-801	6,2	16,6	-17,9
2022–2031	1270	-275	5,7	18,4	-19,0

Forrás: Saját számítás.

A nagybányai régió 35 ezres magyar népessége húsz év alatt közel 11 ezer, harminc év alatt közel 15 ezer fővel csökken, miközben visszaesik a magyarok régióon belüli aránya is. A korstruktúra is igen kedvezőtlenül alakul, 2032-re az átlagéletkor meghaladja az 50 évet.

Az alapverzióban az erdélyi átlagot jóval meghaladó migrációs arányszám mellett húsz év alatt 4420, harminc év alatt 5830 magyar vándorol el a régióból. Az idősök magas aránya miatt a kumulált migrációs veszteség harminc év alatt ennél mindössze 70 fővel több. A népesség méretéhez viszonyítva jelentős, az 1000 fő-t meghaladó a harminc év asszimilációs vesztesége is.

2032-re a beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolások esetében 51, az általános iskolások esetében 54, a középiskolások esetében 64 százalékkal csökken. Ez a két alacsonyabb iskolai szinten 6, a középiskolában 7 magyar osztály indítását engedi meg.

b. Máramarossziget

Máramarossziget a történelmi Máramaros megye Romániába eső részben magyar településeire gyakorol vonzást. A város magyar nyelvű középiskolai osztályaiban a helybeliek mellett pálosremetei, hosszúmezői és aknasugatagi gyermekek tanulnak. Az előszámításban ide soroltuk a történelmi Máramaros megye valamennyi települését.

45. táblázat. Máramarossziget régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
11 244		211 608		5,3%		24,6%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek		Magyarok 20–64 évesek		Magyarok 65 év fölöttiek		Átlagéletkor, magyarok
19,5%		65,1%		15,4%		41,6
						Átlagéletkor, össznépesség
						35,8
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,18	37,4%	85,7%	65,7	73,1	7,8	16,2

Forrás: INS, saját számítás

Az egykori Máramaros Romániába eső részein a 211 608 fős népesség 5,3 százaléka vallotta magát magyarnak. A magyarok 67 százaléka városlakó, akiknek döntő többsége a 16 százalékban magyar Máramarosszigeten él. A magyar népesség korösszetétele kedvezőtlen. A 41,6 éves átlagéletkor 5,8 évvel haladja meg a régió össznépességét jellemző értéket.

A termékenység és a születéskor várható élettartam egyaránt kisebb az erdélyi magyarokra jellemző átlagnál. 2002-ben a természetes népmozgalmi egyenleg -8,4 ezrelék volt. *1992–2002 között 6,9 ezrelékes volt az átlagos migrációs veszteség.*

A vegyes házasságra lépők aránya 37,4 százalék, a vegyes családok 31 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. Így az intergenerációs asszimilációs veszteség a magyar nők által szült gyermekekhez viszonyítva 14,3 százalékos.

46. táblázat. Máramarossziget régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	8,1	19,5%	26,3%		
2032	6,8	14,9%	28,0%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	196,0	4,1%	47,1		
2032	189,7	3,6%	49,3		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	71,9%	-1,23	-1,29		
2032	60,6%	-1,64	-1,69		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többség) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	1314	-219	6,8	16,9	-16,5
2022–2031	468	-77	6,3	18,0	-17,1

Forrás: Saját számítás.

A másik Máramaros megyei régióhoz hasonlóan a szigetiben is nagymértékben lecsökken a magyar népesség száma. A csökkenés mértéke húsz év alatt 28,1, harminc év alatt 39,4 százalékos. 2032-re az átlagéletkor megközelíti az 50 évet.

Az erdélyi átlagot meghaladó migrációs veszteséggel számolva harminc év alatt az érkezőknél az alapverzióban 1640 magyarral több hagyja el a régiót. A kumulált migrációs veszteség ezt mindössze 50 fővel haladja meg. A migrációs veszteség nagy aránya ellenére a népességfogyásban az évi átlagban a 10 ezreléket meghaladó negatív természetes népmozgalmi egyenleg a meghatározó. A harminc év asszimilációs vesztesége megközelíti a 300 főt.

Az egyes iskolai szinteken 44, 53, illetve 62 százalékkal csökken harminc év alatt a beiskolázható magyar gyermekek száma. Ezzel az elemi, általános és középiskolákban 2–3 párhuzamos magyar osztály indítására nyílik elvi lehetőség.

6. BESZTERCE-NASZÓD MEGYE: Beszterce régió

1413 Beszterce-Naszód megyében tanuló iskolás után nyújtottak be pályázatot, akik közül 253 volt középiskolás. Ugyanakkor 93, a megyéből származó

középiskolás tanult Kolozs megyében (elsősorban Kolozsvárott, másodsorban Désen). A bethleni, rettegi és felőri középiskolások többsége Kolozs megyében tanult. Az árpástóiak relatív többsége ugyan Bethlenbe járt tanulni, de miután Bethlen Kolozsvár vonzáskörzetébe került, Árpástót is idesoroltuk.

A megye három településén működik magyar nyelvű középiskolai oktatás: Besztercén, Bethlenben és Szászlekcencén. Óradnán a gyermekek a fakultatív magyaróra látogatása után kaptak oktatási-nevelési támogatást.

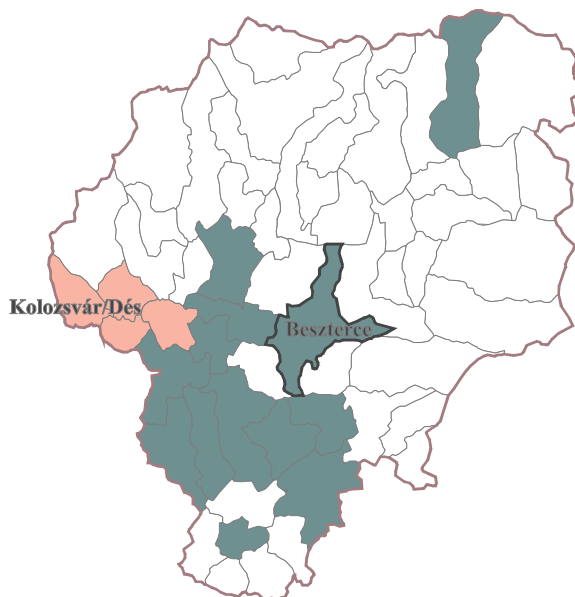
47. táblázat. A Beszterce-Naszód megyei iskolaközpontok

Beszterce	178
Bethlen	35
Szászlekcence	26
Óradna	14
Összesen	253

Forrás: Iskola Alapítvány.

A megyét – leszámítva a Kolozsvárhoz és Déshöz tartozó településeket – egy oktatási körzetbe soroltuk.

9. térkép. A Beszterce-Naszód megyei oktatási régió

Forrás: Iskola Alapítvány.

Beszterce megye népessége, miután ebből a négy Kolozs megyéhez sorolt községet levontuk, 293 749 fő, aminek 4,6 százaléka vallotta magát magyarnak. A magyarok 41 százaléka város lakó. Az előrehaladott elöregedési folyamatokat jelzi a 42,5 éves átlagéletkor, ami a régió össznépességét jellemző értéket 6,5 évvel haladja meg.

A termékenység megegyezik az erdélyi magyarokra jellemző értékkel. A születéskor várható élettartam a nők esetében megegyezik az átlaggal, a férfiak esetében 1,7 évvel meghaladja azt. A természetes fogyás 8,2 ezrelékes. 1992–2002 között a migrációs veszteség évi átlagban 5,2 ezrelékes volt.

A vegyes házasságot kötők aránya 38 százalékos. Ez, miután a vegyes családok 28 százalékaiban regisztrálták a gyermekeket magyarként, 16,7 százalékos intergenerációs asszimilációs veszteséget okoz.

48. táblázat. Beszterce régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
13 438		293 749		4,6%		13,1%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
19,4%	61,7%	19,0%	42,5	36,0		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,26	38,0%	83,3%	68,6	75,2	7,8	16,0

Forrás: INS, saját számítás.

Beszterce régióban a magyar népesség várható fogyása jelentős, de más szórványoknál kisebb mértékű, 2022-re 25,5, 2032-re pedig 35,5 százalékos. Az átlagéletkor 47,2, majd 49,3 évre emelkedik.

A migrációval nem számoló forgatókönyv 2032-ben az alapverzióhoz viszonyítva 1540 fővel magasabb népességszámot eredményez. Ez 60 fővel magasabb az alapverzióban megjelenő vándormozgalmi veszteségnél. A népességfogyás első számú oka azonban nem ez, hanem az évi átlagban -10 ezrelék körüli természetes népmozgalmi egyenleg. Az asszimilációs veszteség harminc év alatt megközelítően 450 fő.

49. táblázat. Beszterce régió magyar népességének demográfiai mutatói
– 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	10,0	19,4%	26,3%		
2032	8,7	15,0%	28,1%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	278,6	3,6%	47,2		
2032	271,7	3,2%	49,3		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	74,5%	-1,11	-1,16		
2032	64,5%	-1,48	-1,54		
	Magyar születés- szám	Születésszámkieés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	1576	-319	6,8	16,7	-14,7
2022–2031	607	-124	6,5	16,9	-14,5

Forrás: Saját számítás.

A beiskolázható elemi és általános iskolások száma 2032-ig 48 százalékkal, a középiskolásoké 58 százalékkal esik vissza, ami húszas osztálylétszám mellett 3-3 magyar osztály indítására ad elvi lehetőséget.

7. KOLOZS MEGYE

2310 Kolozs megyében tanuló középiskolás után adtak le a szülők oktatási-nevelési pályázatot. Viszonylag magas a más megyékből származó középiskolások száma. Ezek döntő többsége Kolozsváron tanul.

A más megyéből származó tanulók közül 93-an Beszterce-Naszód, 17-en pedig Szilágy megyeiek. E két megye összesen hat községe (Árpástó, Felőr, Retteg, illetve Középlak, Váralmás és Alsófüld) és egy kisvárosa (Bethlen) tartozik a megye oktatási központjainak vonzáskörzetébe.

A más megyékből származók közül számban a Maros (106) és a Hargita (35) megyeiek emelkednek ki.

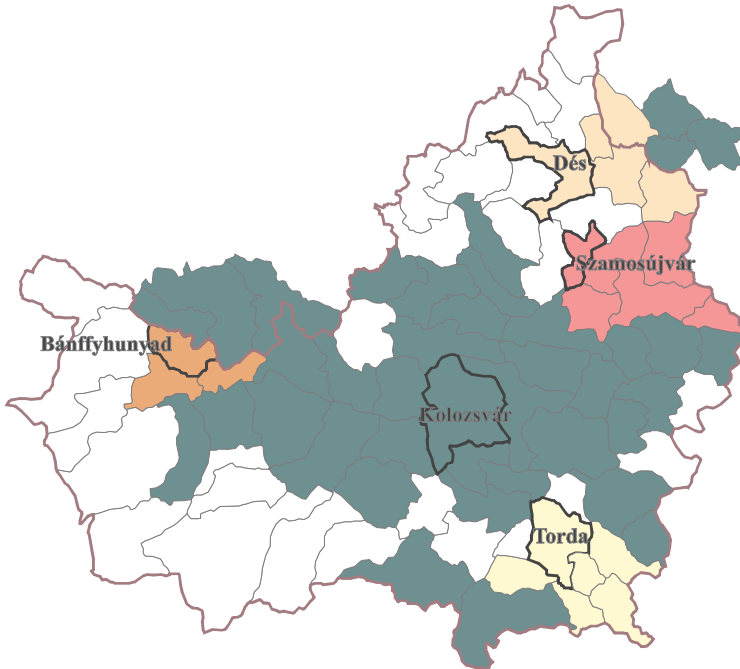
50. táblázat. A Kolozs megyei iskolaközpontok

Kolozsvár	1866
Szamosújvár	113
Dés	108
Bánffyhunrad	98
Körösfő	20
Torda	105
Összesen	2310

Forrás: Iskola Alapítvány.

A megyében hat településen létezik magyar nyelvű középfokú oktatás. Ezek közül öt – Kolozsvár és a megye négy kisvárosa (Szamosújvár, Dés, Torda és Bánffyhunrad) – tekinthető önálló oktatási központnak. A kisvárosok köré szerveződő régiók külön entitásként való kezelése csak részben jogosult, mivel a megye egész területén erőteljesen érvényesül Kolozsvár magyar iskoláinak vonzása.

10. térkép. A Kolozs megyei oktatási régiók

Forrás: Iskola Alapítvány.

a. Kolozsvár régió

Kolozsvár elsődleges vonzaskörzetébe 26 Kolozs megyei település tartozik: a Kalotaszeg Körösfő és Kolozsvár közé eső része, Torda és az Aranyos-vidék falvai közül Várfalva és Alsódetrehem, illetve a Kolozs megyei Mezőség nagy része. E mellett idetartozik a három Szilágy megyei község, Beszterce-Naszód megyéből pedig Bethlen, Árpástó és Felőr. A város vonzása ugyanakkor a megyében egészében erőteljes, illetve a Szilágy és Beszterce-Naszód megyeieket nem számítva is közel 200 más megyebeli diák tanul a városban.

A kisvárosok vonzaskörzetébe tartozó falvokról származó diákok közül is sokan tanulnak Kolozsváron. Különösen igaz ez az Aranyos-vidék falvaira, illetve Székre.

51. táblázat. Kolozsvár régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
93 891		504 579		18,6%		24,0%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek		Magyarok 20–64 évesek		Magyarok 65 év fölöttiek		Átlagéletkor, magyarok
17,4%		63,4%		19,2%		42,7
						Átlagéletkor, össznépesség
						38,3
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
0,87	24,0%	88,8%	69,6	76,3	6,6	15,2

Forrás: INS, saját számítás.

Kolozsvár 93 891 fővel a magyarok számát tekintve Erdély ötödik legnagyobb régiója. Ugyanakkor a 100 ezer fő körüli régiók közül, 18,6 százalékkal, a magyarok aránya itt a legalacsonyabb. A magyar népesség 64 százaléka él Kolozsváron.

Az előregedés meglehetősen előrehaladott. Az átlagéletkor 42,7 év, ami a teljes népességre jellemző értéket 4,4 évvel haladja meg. Erdélyi viszonylatban kiugróan alacsony, mindössze 0,87-es a TFR értéke. Ez az magyar népességre jellemző érték alig több mint egyharmada.

A migrációs egyenleg 1992–2002 között évi átlagban -6,9 ezrelék, vagyis az vándormozgalmi veszteség – annak ellenére, hogy Kolozsvárra Erdély más vidékeiről jelentős arányban vándoroltak be magyarok – meghaladta az erdélyi átlagot.

A házasságot kötő magyarok 24 százaléka lépett vegyes házasságra. A gyermekeiket magyarként regisztráló vegyes családok 27 százalékos aránya mellett az intergenerációs asszimilációs veszteség 11,2 százalékkal csökkenti a magyar népesség generációs utánpótlását.

52. táblázat. Kolozsvár régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	67,5	17,4%	27,0%		
2032	56,4	12,7%	28,2%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	434,9	15,5%	48,2		
2032	399,2	14,1%	51,0		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	71,9%	-10,31	-10,79		
2032	60,0%	-13,67	-14,00		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	10085	-1272	6,3	16,3	-16,5
2022–2031	3063	-386	5,0	17,6	-18,1

Forrás: Saját számítás.

A népesség-előreszámítás alapverziója szerint a magyar népesség csökkenése igen nagy (a szórványterületekhez közelítő) mértékű. 2022-ben 67,5, 2032-ben 56,4 ezer lesz a magyarok száma. Ez, anélkül hogy a városra külön előreszámítást végeztünk volna, azt vetíti előre, hogy harminc év múlva Kolozsvárott a magyar népesség száma 35-40 ezer körül fog mozogni. Az elöregedési folyamat szintén látványos. 2032-re az átlagéletkor eléri az 51 évet.

Az alapverzióban a régió nettó migrációs vesztesége harminc év alatt 13 670 fő, aminél a kumulált migrációs veszteség az alacsony termékenység és az előregedett korstruktúra miatt csupán 320 fővel magasabb. A népesség számszerű fogyásának első számú oka az évi átlagban 10 ezreléket meghaladó negatív természetes népmozgalmi egyenleg. A harminc év összesített asszimilációs vesztesége is meghaladja az 1500 főt.

A beiskolázható magyar gyermekek száma az elemisták esetében 52, az általános iskolások esetében 58, a középiskolások esetében 57 százalékkal esik vissza 2032-ig. Húszas osztálylétszámok mellett így a különböző iskolai szinteken 15, 18, illetve 21 magyar osztály indítására lesz elvi lehetőség.

b. Szamosújvár kistérsége

113 városban tanuló középiskolás után nyújtottak be igénylést. Ezzel Szamosújvár a megye második legnagyobb oktatási központja. A helyiek mellett széki, ördögösfüzesi és búzai gyermekek járnak a város magyar középiskolai osztályaiba. Az előreszámítás során a szinte teljes egészében román Szamosújvárnémeti, Kecset és Nagyiklód községeket is a kistérséghez soroltuk.

53. táblázat. Szamosújvár régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
8 502	44 446	19,1%	43,7%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
19,0%	61,8%	19,2%	42,5	39,6		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,03	17,8%	94,3%	69,4	76,1	6,6	15,6

Forrás: INS, saját számítás.

Szamosújvár környékének 44 446 fős lakosságának 19 százaléka vallotta magát magyarnak. A 19 százalékos számarány a 43,7 százalékos súlyozott arányhoz viszonyított nagymértékű különbsége abból falad, hogy a régió magyarságának 52 százalékát képező falusi népesség nagy része magyar többségű településen él. A falvak közül a 2700 lakosú, 96 százalékban magyar Szék emelkedik ki. A magas súlyozott aránynak köszönhető, hogy más Kolozs megyei régiókhoz viszonyítva kismértékű a magyarok asszimilációs vesztesége. A vegyes házasságok 17,8 százalékos, és a gyermekeiket magyarként regisztráló magyarok 34 százalékos aránya mellett az etnikai reprodukció a női termékenység 94,3 százalékát teszi ki.

A termékenység az erdélyi magyar átlag alatti, a születéskor várható élettartam a férfiak esetében 2,8, a nők esetében 1 évvel meghaladja azt. A természetes népmozgalmi veszteség 9 ezerlées. 1992–2002 között számításunk szerint a régióknak -4,7 ezrelékes migrációs vesztesége volt. Az előreszámításban – miután város–falu irányú vándorlást nem feltételeztünk – a Kolozs megyén belül kevésbé urbanizált régióra a migrációs veszteség magasabb, 5,5-ös kezdőértékét határoztuk meg.

54. táblázat. Szamosújvár régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	6,3	19,0%	26,1%		
2032	5,5	15,0%	27,1%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	36,4	17,4%	47,4		
2032	33,3	16,4%	49,4		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	74,4%	-0,75	-0,79		
2032	64,2%	-1,01	-1,06		
	Magyar születés-szám	Születésszámkiesés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség-változás (‰)
2002–2021	984	-59	6,7	16,3	-14,8
2022–2031	391	-25	6,6	17,1	-14,8

Forrás: Saját számítás.

Szamosújvár estében az előreszámítás alapján a szomszédos régióknál kisebb mértékű fogyást prognosztizálunk, amely azonban így is jelentős mértékű lesz. 2022-re a magyarok 8,5 ezres lélekszáma 6,3 ezerre, 2032-re pedig 5,5 ezerre apad. Arányuk szintén kisebb mértékben esik vissza, mint a kolozsvári vagy a dési régióban. Az átlagéletkor húsz év alatt 47,4, harminc év alatt pedig 49,4 évre emelkedik.

Az erdélyi átlagnak megfelelő elvándorlással számolva a migrációs veszteség húsz év alatt 750, harminc év alatt pedig 1000 fő. A kumulált migrációs veszteség ezt 50 fővel haladja meg. A fogyás első számú okozója az évi 10 ezrelék körüli természetes népmozgalmi veszteség.

Az elemi, általános és középiskolákba beiskolázható gyermekek száma 2032-re 36, 53, illetve 58 százalékkal csökken. Ez húszas osztálylétszám mellett szintenként 2-2 magyar osztály beindításának a lehetőségét jelenti.

c. Dési kistérség

A dési magyar oktatás vonzáskörzetébe csupán két Kolozs megyei község, a magyar többségű Bálványosváralja, illetve a román többségű Mikeháza tartozik. Ezt egészíti ki a Beszterce-Naszód megyei Retteg. A város más Beszterce-Naszód megyei községekre (Felőr, Apanagyfalva, Árpástó) is vonzást gyakorol. A kistérséghez soroltuk a szinte kizárólag román lakosságú Alparét, Alsógyékényes, Révkolostor, Alsókosály, Kackó, Kozárvár és Pecsétszeg községeket.

55. táblázat. Dési régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
8 702	63 848	13,6%	25,2%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
16,9%	63,7%	19,5%	43,8	39,2		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
0,98	23,6%	89,2%	69,6	76,4	6,4	15,0

Forrás: INS, saját számítás

A dési kistérség 63 848 lakosának 13,6 százaléka vallotta magát a legutóbbi népszámláláson magyarnak. A magyarok 57 százaléka élt Désen. A magyarok 43,8 éves átlagéletkora 4,6 évvel magasabb a régió amúgy is előregedett össznépeességét jellemző értéknél.

A termékenységi arányszám nem éri el az 1-et, így mélyen az erdélyi átlag alatt marad. A természetes népmozgalmi veszteség 8,6 ezrelék. *A migrációs egyenleg évi -6,3 ezrelékes.* A vegyes házasságot kötő magyarok aránya 23,6 százalék, ami a gyermekeiket magyarként regisztráló vegyes családok 30 százalékos aránya mellett 10,8 százalékos intergenerációs asszimilációs veszteséget eredményez.

56. táblázat. Dés régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	6,2	16,9%	29,4%		
2032	5,1	13,1%	30,6%		
	Össznépeesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	53,0	11,6%	49,7		
2032	48,8	10,5%	51,8		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	70,8%	-0,87	-0,89		
2032	58,7%	-1,15	-1,16		
	Magyar születés-szám	Születésszámkiegészés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség-változás (‰)
2002–2021	858	-104	5,8	17,1	-17,2
2022–2031	312	-36	5,5	19,3	-18,7

Forrás: Saját számítás.

Dés a kedvezőtlen népesedési kilátásokkal rendelkező régiók közé tartozik. A magyarok száma 2002-ben 8,7 ezerről húsz év alatt 6,2, harminc év alatt 5,1 ezerre esik vissza. Az átlagéletkor már 2022-ben megközelíti az 50, 2032-ben pedig az 52 évet.

Az elvándorlás okozta nettóveszteség harminc év alatt 1150 fő, amit a kumulált veszteség csupán 20 fővel halad meg. A népességcsökkenés fő oka az er-

délyi átlagot meghaladó migrációs arányszámok ellenére a természetes népmozgalmi veszteség, amely évi átlagban jócskán meghaladja a 10 ezreléket. Az asszimilációs veszteség harminc év alatt 140 fő.

Harminc év alatt az elemi iskolások száma 53, az általános iskolásoké 56, a középiskolásoké 63 százalékkal csökken. Ezzel a gyermeklétszámmal egy-egy, maximum két-két magyar osztály indítására nyílik elvi lehetőség.

d. Torda kistérség

A Torda környéki falvak és Aranyosgyéres Torda és Kolozsvár együttes vonzáskörzetét képezik. A magyarul tanuló középiskolások többsége a várossal összenőtt Aranyosgyéresről, Tordaszentmihályról, Aranyosegerbegről, Aranyoslónáról és Harasztosról jár Tordán iskolába.

57. táblázat. Torda régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
12 081	101 348	11,9%	15,1%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
17,2%	63,3%	19,5%	43,6	37,7		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságok kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
0,93	26,7%	85,6%	69,7	76,2	6,0	15,0

Forrás: INS, saját számítás.

Torda-Aranyosgyéres agglomeráció 101 348 fős népességének 11,9 százaléka volt magyar nemzetiségű. 64 százaléka élt városi környezetben. A magyar népesség nagymértékben elöregedett, az átlagéletkor 43,6 év volt, ami közel 6 évvel meghaladta a régiót jellemző értéket.

A TFR értéke Kolozs megye régióinak többségéhez hasonlóan itt sem éri el az 1-et. A természetes népmozgalmi veszteség 2002-ben 11 ezrelékes volt. 1992–2002 között a migrációs egyenleg átlaga évi -7 ezrelékes volt.

Az asszimilációs veszteség Kolozs megyében a tordai kistérségben a legmagasabb. A vegyes házasságok 26,7 százalékos és a gyermekeiket magyaroként regisztráló vegyes családok 23 százalékos aránya mellett a magyarok generációs utánpótlása 14,4 százalékkal csökken.

58. táblázat. Torda régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	8,4	17,2%	29,5%		
2032	6,9	12,5%	33,4%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	86,9	9,7%	49,9		
2032	80,0	8,6%	52,4		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	69,5%	-1,33	-1,36		
2032	57,2%	-1,75	-1,76		
	Magyar születésszám	Születésszámkiegészítés (többség) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népességváltozás (‰)
2002–2021	1099	-185	5,4	17,0	-18,1
2022–2031	397	-66	5,2	19,1	-19,4

Forrás: Saját számítás.

A magyar népesség húsz év alatt 30,5, harminc év alatt 42,8 százalékkal csökken, míg a magyarok aránya már 2022-re 10 százalék alá esik. Az átlagéletkor 2022-ben megközelíti az 50, 2032-ben meghaladja az 52 évet.

Az erdélyi átlagot meghaladó elvándorlás harminc év alatt 1750 fős migrációs veszteségben összegződik, ami azonban a negatív természetes népmozgalmi egyenleg mellett nem a fogyás fő oka. Az intergenerációs asszimilációs veszteség harminc év alatt 250 fő.

Az elemi, általános és középiskolákban beiskolázható népesség 52, 59 és 57 százalékkal csökken, ami az egyes szinteken 2-2 párhuzamos magyar osztályra ad lehetőséget 2032-ben.

e. Bánffyhunyad kistérség

A körzetben Bánffyhunyadon kívül Körösfőn is folyik magyar nyelvű középiskolai oktatás, az idejártó 18 gyermek azonban nem indokolja, hogy külön oktatási régióként kezeljük. Magából a községből is a gyerekek többsége Bánffyhunyadon tanul. A körzethez tartozik még Kalotaszentkirály.

59. táblázat. Bánffyhunyad régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
5 783	12 946	44,7%	53,6%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
19,8%	62,0%	18,1%	41,6	38,0		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,00	14,7%	96,4%	69,4	76,3	7,2	14,3

Forrás: INS, saját számítás

2002-ben a kisváros és a körülötte lévő két község 12 946 fős népességének 44,7 százaléka volt magyar. Közülük 53 százalék élt Bánffyhunyadon. A magyar népesség átlagéletkora a régióban 41,6 év, ami 3,6 évvel magasabb a teljes népességre jellemző értéknél.

A TFR értéke 1, ami jóval az erdélyi átlag alatti. A születéskor várható élettartam a férfiaknál 2,5, a nőknél 1,2 évvel az átlag fölötti. Migrációs arányszám kezdőértéke 2002-ben -5,9 ezrelék.

A magyarok 14,7 százaléka lép vegyes házasságra, ami a gyermekeiket magyarként regisztráló vegyes családok 32 százalékos aránya mellett 3,6 százalékos asszimilációs veszteséget eredményez.

60. táblázat. Bánffyhunyard régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	4,5	19,8%	24,2%		
2032	3,9	16,6%	25,7%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	11,1	40,3%	46,0		
2032	10,3	38,0%	48,0		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	77,1%	-0,56	-0,60		
2032	67,6%	-0,75	-0,82		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	795	-31	7,8	15,3	-13,0
2022–2031	304	-12	7,3	15,8	-13,2

Forrás: Saját számítás.

Az előreszámítás szerint a régió 5783 fős magyar népessége 4500, majd 3900 főre csökkent, miközben a magyarok aránya 40,4, majd 38 százalékra esik. A magyarok átlagéletkora 46, majd 48 évre emelkedik. Ezek a számok azt jelzik, hogy Kolozs megyében a bánffyhunyadi kistérségi demográfiai kilátásai a leginkább kedvezőek.

Az 1800 fős fogyás fő oka a természetes népmozgalmi veszteség, de a kumulált migrációs egyenleg is 820 fővel csökkenti a régió magyarságának a számát. Az asszimilációs veszteség más Kolozs megyei régiókkal összehasonlítva minimális.

A beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolák esetében 32 és az általános iskolákéban 47, a középiskolákéban 56 százalékkal csökken. Így húszas osztálylétszámok mellett az egyes szinteken egy-egy, esetleg két-két magyar osztály indítására nyílik lehetőség 2032-ben.

8. MAROS MEGYE

5369 Maros megyében tanuló középiskolás után adtak le pályázatot, közülük 93 diák származott más megyéből. 55-en Hargita megyéből jártak át tanulni.

61. táblázat. Maros megye iskolaközpontjai

Marosvásárhely	3327
Szováta	354
Nyárádszereda	333
Nyárádremete	29
Erdőszentgyörgy	290
Segesvár	182
Dicsőszentmárton	274
Marosludas	95
Mezőbánd	16
Szászrégen	376
Összesen	5369

Forrás: Iskola alapítvány.

A megye tíz településén folyik magyar nyelvű középfokú oktatás, amelyből hét képez iskolaközpontot. Ezek: Marosvásárhely, Szováta, Nyárádszereda, Erdőszentgyörgy, Segesvár, Dicsőszentmárton és Szászrégen.

11. térkép. A Maros megyei oktatási régiók

Forrás: Iskola Alapítvány.

Nyárádremete és Mezőbánd egyértelműen nem kezelhető külön régióként. E településeket a szovátai, illetve a marosvásárhelyi körzetbe soroltuk. Marosludas esetében sem hoztunk létre új régiót, egyrészt a diákok kis száma miatt, másrészt, mivel a környékbeli falvak lakói döntően Marosvásárhelyre járatják középiskoláiba a gyermekeiket.

a. Marosvásárhely régió

Bár Marosvásárhely magyar iskoláinak vonzása a megye teljes területére kiterjed, a kisvárosok köré önálló oktatási régiók szerveződnek. Így a város elsődleges vonzáskörzetébe csak a megye közepén lévő településsáv tartozik: az Alsó-Nyárádmente (Backamadaras, Ákosfalva, Lukafalva, Nyárádkarácson és Nyárádtő, Jedd és Maroskeresztúr), az egykori Marosszék mezőségi része (Mezőbánd, Mezőcsávás, Mezőpanit, Maroskirályfalva, Marosszentanna, Mezősámsond), a Szászrégen és Marosvásárhely közé eső települések (Marosszentgyörgy, Nagyernye, Gernyeszeg, Marossárpatak, Vajdaszentivány), illetve a várostól nyugatra egyéb maros-menti és mezőségi települések (Keresztelőszentpál, Marosugra, Marosbogát, Radnót, Mezőbodon, Nagysármás, Kutyfalva, Magyarbükkös).

Külön megfontolás tárgyát képezte Marosludas, amit végül nem soroltunk külön oktatási régióba, mivel a környékbeli falvakból elsősorban Marosvásárhelyen tanulnak a gyermekek. Az előreszámítás során a régióhoz soroltuk a Maros megyei Mezőség, az adatbázisban meg nem jelenő községeit.

62. táblázat. Marosvásárhely régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
135 027	319 108	42,3%	52,3%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
20,6%	62,7%	16,7%	40,8	38,1		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyesházasságkötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (%)	Nyers halálozási arány (‰)
1,21	13,3%	96,4%	66,9	75,1	9,0	15,0

Forrás: INS, saját számítás.

A marosvásárhelyi oktatási körzetben a megyeszékhelyen kívül Marosludason és Mezőbándon van magyar nyelvű oktatás.

Marosvásárhely 135 027 fővel a magyarok számát tekintve Erdély legnagyobb régiója. 2002-ben a 319 108 fős össznépesség 42,3 százaléka volt magyar. A magyar népesség 56 százaléka élt 2002-ben városban, döntő többségük a 150 000 lakosú, 47 százalékbán magyar megyeszékhelyen. A magyar népesség körében az előregedés a teljes népességnél előrehaladottabb. Az átlagéletkor 40,8 év, ami a teljes népességre jellemző értéket 2,7 évvel haladja meg.

A termékenység és a születéskor várható élettartam megegyezik az erdélyi átlaggal. A természetes népmozgalmi veszteség 6 ezrelék. *Az előreszámításban a migráció -4,7-es kezdőértékét feltételeztük*

A házasságot kötő magyarok 13,3 százaléka lépett vegyes házasságra. A gyermekeiket magyarként regisztráló vegyes családok 36 százalékos aránya mellett az intergenerációs asszimilációs veszteség 3,6 százalékkal csökkenti a magyar népesség generációs utánpótlását.

63. táblázat. Marosvásárhely régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	108,3	20,6%	22,9%		
2032	96,9	17,2%	23,8%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	282,3	38,4%	44,8		
2032	266,2	36,4%	46,9		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	80,2%	-10,60	-11,48		
2032	71,8%	-14,40	-15,65		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiegészítés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	20665	-770	8,5	15,2	-11,0
2022–2031	7793	-290	7,6	15,0	-11,1

Forrás: Saját számítás.

A népesség-előreszámítás alapverziója szerint a magyar népesség csökkenése jelentős mértékű. 2022-ben 108,3 és 2032-ben 96,9 ezer lesz a magyarok száma. Az átlagéletkor 44,8, majd 46,9 évre emelkedik. Marosvásárhely erdélyi viszonylatban a közepes népesedési kilátásokkal rendelkező régiók közé tartozik.

Az alapverzióban a régió nettó migrációs vesztesége harminc év alatt 14 400 fő, aminél a kumulált migrációs veszteség 1200 fővel magasabb. A természetes népmozgalmi egyenleg évi átlagban -6,7, majd -7,4 ezrelékes. A népesség fogyásában a két tényező egyaránt szerepet játszik. A harminc év összesített asszimilációs vesztesége is megközelíti az 1000 főt.

A beiskolázható magyar gyermekek száma az elemisták esetében 32, az általános iskolások esetében 41, a középiskolások esetében 48 százalékkal esik vissza 2032-ig. Húszas osztálylétszámok mellett így a különböző iskolai szinteken 39, 41, illetve 45 magyar osztály indítására lesz lehetőség.

b. Szováta kistérség

Összesen több mint ezer, a Maros megyei magyar etnikai tömb iskolaközpontjaiban tanuló középiskolás után adtak be pályázatot. Ezeknek az iskolaközpontoknak a vonzáskörzete nagymértékben egymásra tevődik.

64. táblázat. Szováta régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
18 988	20 562	92,3%	92,5%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
26,0%	58,2%	15,8%	38,2	37,8		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,21	3,1%	100,2%	66,9	75,0	8,7	14,0

Forrás: INS, saját számítás.

Szováta elsődleges vonzáskörzetébe két község Makfalva és Nyárádremete tartozik. E mellett viszonylag nagyszámú (16) parajdi diák tanul a kisvárosban. A parajdi diákok döntő többsége azonban Székelyudvarhelyen vagy Korondon tanul. Nyárádremetén szintén van magyar nyelvű középfokú oktatás, ez azonban nem indokolja, hogy önálló oktatási régióként kezeljük a községet.

A 20 562 lakosú Szováta régió 92,3 százalékban magyar lakosságú. A városi népesség aránya 55 százalék. A magyar népesség átlagos életkora 38,2 év.

A termékenység és a születéskor várható élettartam az erdélyi átlagnak megfelelő. A természetes népmozgalmi egyenleg 2002-ben -5,3 ezrelék. *Az előreszámítás során kezdőértékként 4,6 ezrelékes migrációs veszteséget feltételeztünk.*

A vegyes házasságok aránya 3,1 százalék. Mivel a vegyes családok 53 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként, a régióban a magyarság egy elhanyagolható mértékű asszimilációs nyereséget könyvelhet el.

65. táblázat. Szováta régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	16,0	26,0%	18,6%		
2032	14,9	20,0%	19,4%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	17,4	91,7%	41,9		
2032	16,3	91,6%	43,9		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	84,2%	-1,48	-1,65		
2032	78,7%	-2,04	-2,32		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	3312	10	9,5	13,9	-8,6
2022–2031	1467	4	9,5	12,7	-6,8

Forrás: Saját számítás.

A népesség az alapverzió szerint húsz év alatt 14, harminc év alatt 22,3 százalékkal apad. Az átlagéletkor 41,9, majd 43,9 évre emelkedik. A népesség természetes fogyása évi 4,4, majd 3,2 ezrelék. Miután 2032-re a migráció nélküli verzió végeredményeként 2320 fővel nagyobb népességszámot kapunk az alapverziónál, megállapíthatjuk, hogy a csökkenés legfontosabb oka az elvándorlás.

Az elemi, általános és középiskolákba iratkozók száma harminc év alatt 35, 40, illetve 49 százalékkal csökken, ami az egyes iskolai szinteken húszas osztálylétszám mellett az elemi és általános iskolákban 7, a középiskolákban 8 magyar osztály indítását teszi lehetővé.

c. Nyárádszereda kistérsége

Nyárádszeredához tartozik Csíkfalva, Székelyhodos, Nyárádgálfalva és Nyárádmagyarós község.

66. táblázat. Nyárádszereda régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
13 315	14 921	89,2%	89,5%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
23,0%	56,0%	21,1%	41,5	40,6		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,55	3,9%	100,1%	65,4	75,1	10,2	19,7

Forrás: INS, saját számítás.

A kistérségben a 14 921 fős népesség 89,2 százaléka vallotta magát magyarnak. A 2002-ben a régió egésze falun élt. Azóta a 4890 lakosú Nyárádszereda községet várossá nyilvánították. A magyar és az össznépesség átlagos életkora 41,5 év, ami meghaladja az erdélyi átlagot, a székelyföldi tömb vonatkozásában pedig kifejezetten kedvezőtlennek számít. A TFR 1,55-ös értéke viszont jóval az átlag feletti. A születéskor várható élettartam a nők esetében megegyezik az átlaggal, a

férfiak esetében 1,5 évvel alatta marad. Számításunk szerint a régiónak 1992–2002 között évi 3,7 ezrelékes vándorlási többlete volt, ami a dezurbanizációs folyamatokkal hozható összefüggésbe. Az előreszámítás kezdőértékeként *-1 ezrelékes migrációs veszteséget feltételezünk.*

Az asszimiláció nem befolyásolja a magyar népesség generációs utánpótlását. A vegyes házasságra lépő magyarok aránya 3,9 százalék.

67. táblázat. Nyárádszereda régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	11,6	23,0%	19,4%		
2032	11,2	21,8%	18,1%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	13,1	88,2%	41,4		
2032	12,8	87,3%	42,4		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	87,0%	-0,23	-0,26		
2032	83,9%	-0,32	-0,37		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	2690	0	10,9	17,0	-7,0
2022–2031	1179	0	10,4	13,2	-3,6

Forrás: Saját számítás.

Nyárádszereda kistérségében húsz év múlva az alapverzió szerint 1700, harminc év múlva 2100 fővel csökken a magyar lakosság száma. Az átlagéletkor húsz év múlva 41,4 (a 2002-es értékkel megegyező), harminc év múlva 42,4 év lesz. A minimális migrációs veszteség mellett a népesség csökkenésének fő oka a negatív természetes népmozgalmi egyenleg.

Az elemi, általános és középiskolákba iratkozók száma harminc év alatt 20, 40, illetve 48 százalékkal csökken, ami az egyes iskolai szinteken húszas osztálylétszám mellett 6-6 párhuzamos osztály indítását teszi lehetővé.

d. Erdősztgyörgy kistréió

Erdősztgyörgyön tanul a Balavásár, Havad és Gyulakuta községekből származó középiskolások többsége.

68. táblázat. Erdősztgyörgy régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
14 517	18 029	80,5%	82,1%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
22,9%	57,0%	20,1%	40,9	39,2		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,55	5,7%	99,9%	65,4	75,1	10,4	17,9

Forrás: INS, saját számítás.

A kistréió 18 029 lakosának 80,5 százaléka vallotta magát magyarnak. A 2002-ben régió egésze rurális településekből állt, ami Erdősztgyörgy várossá nyilvánításával változott meg. A korábbi községnek 3400 lakosa volt, így a mai közigazgatási beosztás szerint a népesség 28 százaléka él városi rangú településen. A magyar és az össznépesség átlagos életkora 40,9 év. A TFR értéke meghaladja az erdélyi átlagot, a születéskor várható élettartam a nők esetében megegyezik azzal, míg a férfiak esetében 1,5 évvel alatta marad. A régióknak 1992–2002 között évi átlagban 3,7 ezrelékes vándorlási többlete volt. *Az előszámítás kezdőértékeként -1 ezrelékes migrációs veszteséget feltételezünk.*

Az asszimiláció nem befolyásolja a magyar népesség generációs utánpótlását. A vegyes házasságra lépő magyarok aránya 5,7 százalék.

69. táblázat. Erdőszentgyörgy régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	12,9	22,9%	18,8%		
2032	12,5	22,6%	17,4%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	16,6	77,8%	41,2		
2032	16,4	76,2%	42,1		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	88,9%	-0,25	-0,29		
2032	86,3%	-0,35	-0,41		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	3051	-1	11,2	16,2	-5,9
2022–2031	1380	-1	10,9	13,0	-3,0

Forrás: Saját számítás.

A kistérségben húsz év alatt az alapverzió szerint 1500, harminc év alatt 1900 fővel csökken a magyar lakosság száma. Az átlagéletkor húsz év múlva 41,2 harminc év múlva 42,1 év lesz. A minimális migrációs veszteség okán a népesség csökkenésének fő oka a negatív természetes népmozgalmi egyenleg.

Az elemi, általános és középiskolákba iratkozók száma az előreszámítás szerint igen kedvezően alakul. Harminc év alatt mindössze 5,5, 13,3, illetve 24 százalékos a csökkenés, ami az egyes iskolai szinteken húszas osztálylétszám mellett 7-7 párhuzamos osztály indítását teszi lehetővé 2032-ben.

e. Segesvár kistérség

Segesvár magyar középiskolai osztályai három szomszédos község (Héjjasfalva, Szásznádas, Fehéregyháza) diákjaira gyakorolnak vonzást. E mellett kis számban a Hargita megyei Újszékely, illetve a Brassó megyei Alsórákos községből tanulnak itt diákok. E településeknek Segesvár nem az első számú iskolaközpontja. Az előreszámítás során idesoroltuk Széskézsd, Apold, Dános községeket is.

70. táblázat. Segesvár régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
8 941	53 541	16,7%	19,5%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
22,2%	63,9%	14,0%	39,3	35,9		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,15	21,6%	88,2%	67,1	75,1	8,7	12,9

Forrás: INS, saját számítás.

A segesvári kistérség lakosának 16,7 százaléka vallotta magát a legutóbbi népszámláláson magyarnak. A magyarok 66 százaléka élt Segesváron. A magyarok 39,3 éves átlagéletkora 3,4 évvel magasabb a régióra jellemző értéknél.

A termékenységi arányszám 1,15, ami az erdélyi átlag alatt marad. A természetes népmozgalmi veszteség 4,1 ezrelék. *A migrációs egyenleg kezdőértéke -5,7 ezrelék.*

A vegyes házasságot kötő magyarok aránya 21,6 százalék, ami a gyermekeiket magyarként regisztráló vegyes családok 23 százalékos aránya mellett 11,8 százalékos intergenerációs asszimilációs veszteséget eredményez.

Segesvár a közepes népesedési kilátásokkal rendelkező régiók közé tartozik. A magyarok száma a 2002-es 8,9 ezerről húsz év alatt 7,2, harminc év alatt 6,3 ezerre esik vissza. Az átlagéletkor 2022-ben eléri a 45, 2032-re pedig az meghaladja a 48 évet.

Az elvándorlás okozta nettóveszteség harminc év alatt 1150 fő, amit a kumulált veszteség csupán 110 fővel halad meg. A népességszökkenés két fő oka az elvándorlás és a természetes népmozgalmi veszteség. Az asszimilációs veszteség harminc év alatt 220 fő.

71. táblázat. Segesvár régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	7,2	22,2%	22,4%		
2032	6,3	15,5%	25,8%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	50,0	14,3%	45,4		
2032	48,3	13,1%	48,4		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	80,0%	-0,85	-0,92		
2032	70,7%	-1,15	-1,24		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiegészés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálzási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	1241	-163	7,7	13,6	-11,1
2022–2031	449	-57	6,7	14,5	-12,3

Forrás: Saját számítás.

Harminc év alatt az elemi iskolások száma 44, az általános iskolásoké 46, a középiskolásoké 60 százalékkal csökken. Ezzel a gyermeklétszámmal az általános iskolákban két, a felsőbb szinteken 3-3 magyar osztály indítására nyílik elvi lehetőség 2032-ben.

f. Dicsőszentmárton kistérség

A kisváros az egykori Kis-Küküllő vármegye részben magyar településeire gyakorol vonzást. Idetartozik Küküllőszéplak, Kóródszentmárton, Szászbogács, Bonyha, Vámosgálfalva, Mikeháza és Ádámos község. Az előreszámításban idesoroltuk Zágont, Csatófalvát és Kóródszentmártont.

A magyarok aránya az 55 992 fős népességben belül 28,7 százalék. A magyar népesség csupán 29 százaléka él a régió központját képező Dicsőszentmártonban. Az átlagéletkor a magyarok körében 42 év, ami 3,6 évvel magasabb a teljes lakosságot jellemző értéknél.

72. táblázat. Dicsőszentmárton régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
16 058	55 992	28,7%	39,4%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
20,3%	59,9%	19,7%	42,0	38,4		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,37	16,5%	93,7%	66,1	75,1	9,0	17,0

Forrás: INS, saját számítás.

A termékenység az erdélyi átlag fölötti, a születéskor várható élettartam a férfiak esetében kismértékben elmarad attól. A két népszámlálás közti periódusban a régió migrációs vesztesége évi átlagban 1 ezrelékes volt. Ez feltételezésünk szerint – miután város–falú irányú migrációra nem számítunk – rövid távon fokozódni fog. *A modell kezdőértéke -2,9 ezrelék.*

A vegyes házasságra lépők aránya 16,5 százalék, míg a vegyes családok 31 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. A kettő eredőjeként 6,3 százalékos intergenerációs asszimilációs veszteséggel számolunk.

A kistérségben a magyarok száma 19,9, majd 26,7 százalékkal csökken, miközben a magyarok aránya kismértékben visszaesik. Az átlagéletkor 44,5, majd 45,9 évre emelkedik.

Az erdélyi átlag alatti migrációs veszteséggel számolva harminc év alatt a nettó migrációs veszteség 1060, a kumulált pedig 1150 fő. A magyarok számbeli csökkenésének elsődleges oka a meglehetősen elöregedett népesség természetes fogyása. A vegyes házasságokban keletkező asszimilációs veszteség harminc év alatt 235 fő.

73. táblázat. Dicsőszentmárton régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	12,9	20,3%	22,8%		
2032	11,8	18,4%	23,2%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	48,9	26,3%	44,5		
2032	46,7	25,2%	45,9		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	80,1%	-0,78	-0,84		
2032	73,3%	-1,06	-1,15		
	Magyar születés- szám	Születésszámkieés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	2468	-164	8,6	17,0	-11,1
2022–2031	1058	-71	8,6	15,2	-8,9

Forrás: Saját számítás.

A beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolák esetében 26, az általánosok esetében 28, a középiskolákéban pedig 40 százalékkal csökken. Így számításunk szerint a demográfiai trendek 2032-ben a két alsó szinten 5, a középiskolák esetében 6 osztály indítására adnak elvi lehetőséget.

g. Szászrégen kistérség

Szászrégen vonzásába a Felső-Maros menti, illetve Görgény-völgyi részben magyar községek tartoznak: Magyaró, Marosvécs, Marosfelfalu, Bátos, Faragó, Beresztelke, Alsóidecs és Görgényszentimre. Idesoroltuk a Görgény-völgy és Felső-Maros mente egyéb településeit is.

Szászrégen kistérségben a magyarok aránya 21,7 százalék. A magyarok 48 százaléka él a régió központjául szolgáló kisvárosban. Átlagéletkoruk 3,5 évvel magasabb az össznépességénél.

Az 1,27-es TFR nagyjából megfelel az erdélyi átlagnak, hasonlóan a születéskor várható élettartamhoz. A természetes népmozgalmi egyenleg évi -6,9 ezre-

lék. 1992 és 2002 között számításunk szerint a régiónak -4,2 ezrelékes migrációs vesztesége volt, ami megegyezik az előreszámítás kezdőértékével.

74. táblázat. Szászrégen régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
21 429		98 698		21,7%		34,9%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek		Magyarok 20–64 évesek		Magyarok 65 év fölöttiek		Átlagéletkor, magyarok
20,4%		61,7%		17,8%		41,4
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,27	17,7%	92,6%	66,7	75,0	8,9	15,8

Forrás: INS, saját számítás.

Az intergenerációs asszimilációs veszteség a generációs utánpótlás 7,4 százalékát emészti fel. A vegyes házasságra lépő magyarok aránya 17,7, a gyermekeiket magyarként regisztráló vegyes családoké pedig 29 százalék.

A magyarok száma 21 429-ről húsz év alatt közel 3500, harminc év alatt pedig 5200 fővel csökken. Az átlagéletkor 45, majd 47,1 évre emelkedik. A modell 2020 fő nettó és 1180 fő kumulált migrációs veszteséggel számol. A népesség csökkenésében évi -7,7 majd -8 ezrelékes egyenleg mellett a természetes fogyás a legfontosabb tényező. Az intergenerációs asszimilációs veszteség 30 év alatt 347 fő.

Az elemi, általános és középiskolás korú népesség csökkenése 39, 41, illetve 55 százalékos. Harminc év múlva a gyermekszám a régióban húsz fő osztálylétszámok mellett a két alacsonyabb szinten 6, a középiskolákban 7 osztály indítását teszi lehetővé.

75. táblázat. Szászrégen régió magyar népességének demográfiai mutatói
– 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	17,0	20,4%	22,8%		
2032	15,2	17,0%	24,1%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	88,4	19,2%	45,0		
2032	84,5	17,9%	47,1		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának külön- bbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	79,2%	-1,49	-1,61		
2032	70,8%	-2,02	-2,18		
	Magyar születés- szám	Születésszámkieés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	3176	-252	8,3	16,0	-11,6
2022–2031	1185	-95	7,4	15,4	-11,3

Forrás: Saját számítás.

9. HARGITA MEGYE

Az oktatási nevelési támogatásért pályázó középiskolások közel egyharmada (10.722 gyermek) Hargita megyében tanult, miközben a két székely megyéből került ki a pályázók fele. Ennek oka, hogy ezekben a megyékben a legszélesebb skálájú a magyar nyelvű középiskolai oktatás. Más megyékkel szemben itt a középiskolások döntő többsége magyar nyelven tanul.

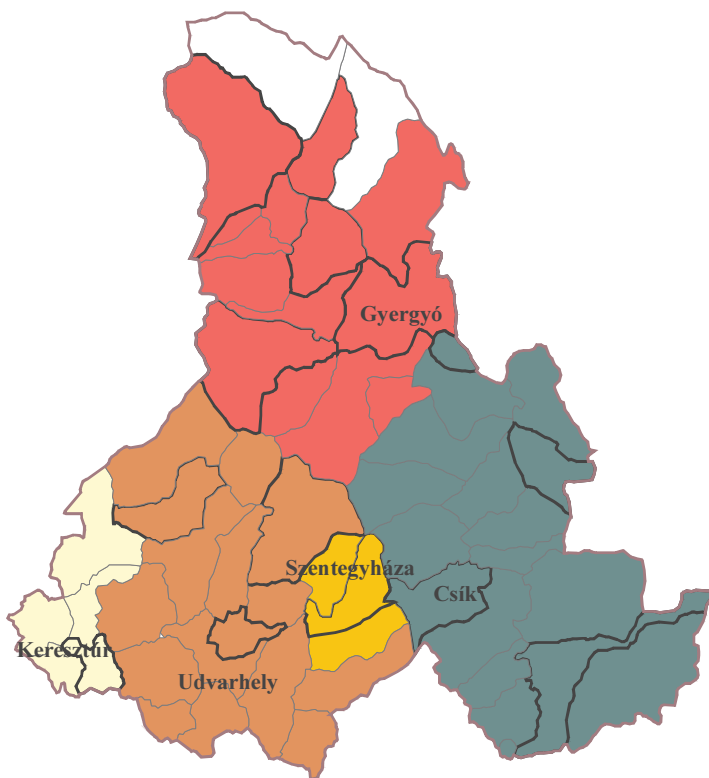
76. táblázat. Hargita megye iskolaközpontjai

Csíkszék		Gyergyószék		Udvarhelyszék	
Csíksereda	3404	Gyergyószentmiklós	1559	Székelyudvarhely	3295
Csíkánfalva	166	Gyergyóalfalu	97	Korond	226
Csíkzentmárton	182	Ditró	154	Zetelaka	105
Gyimesfelsőlok	142	Borszék	26	Székelykeresztúr	690
Kászontalíz	15	Maroshévíz	88	Szentegyháza	398
Balánbánya	78	Gyergyóalfalu	97	-	-
Összesen	3987	Összesen	2021	Összesen	4714

Forrás: Iskola Alapítvány.

Hargita megye 16 településén van magyar nyelvű középiskolai oktatás. Ezek közül négy nagyobb iskolaközpont emelkedik ki, a hagyományos tájegységi tagolódással összefüggően: Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Székelyudvarhely és Székelykeresztúr. Emellett külön oktatási központként számolhatunk Szentegyházával.

12. térkép. A Hargita megyei oktatási régiók

Forrás: Iskola Alapítvány.

a. Csík régió

A Csíki-medencében Csíkszereda mellett Csíkdánfalván, Csíkszentmártonban, Gyimesfelsőlokon, Kászonszékben és Balánbányán van középfokú oktatás. Ezek a települések azonban nem szerveznek maguk köré önálló oktatási régiót. A teljes Csíki-medence a Gyimesekkel és Kászonnal kiegészítve egy oktatási régiót alkot.

Hargita megyében 92 Bakó megyéből származó középiskolás tanuló, döntő többségük a csíki oktatási körzetben (58-an Csíkszeredában, 30-an Gyimesfel-

sőlokon). A legtöbben Puzstina (39) és Gyimesbükk (24) községekből érkeztek. Gyimesbükk községet a csíki iskolaközpont vonzáskörzetébe számíthatjuk, a moldvai csángó falvak esetében a helyzet annyival bonyolultabb, hogy ezekben a 2002-es népszámlálás gyakorlatilag nem mutatott ki magyarokat, így a népesség-előreszámításhoz semmilyen kiindulóponttal nem rendelkezünk.⁵

77. táblázat. Csík régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
102 808		120 952		85,0%		88,6%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek		Magyarok 20–64 évesek		Magyarok 65 év fölöttiek		Átlagéletkor, magyarok
25,5%		61,0%		13,5%		37,7
						Átlagéletkor, össznépesség
						36,7
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,34	4,0%	99,7%	67,9	76,4	10,3	12,3

Forrás: INS, saját számítás.

Csík a magyarok számát tekintve a marosvásárhelyi után a legnagyobb régió. A 120 952 fős népesség 85 százaléka magyar. A magyarok 37 százaléka lakik városon (Csíkszereda, Tusnádfürdő, Balánbánya). A magyarok átlagéletkora 37,7 év.

A termékenység és születéskor várható élettartam is meghaladja az erdélyi magyarokat jellemző átlagot. A természetes népmozgalmi egyenleg más erdélyi régiókkal összevetve nagyon kedvező, -2,3 ezrelékes. *1992–2002 között a migrációs veszteség évi átlagban 4 ezrelékes volt.* A homogám házasságok 96 százalékos aránya és a gyermekeiket magyarként regisztráló vegyes házasságok 46 százalékos aránya mellett gyakorlatilag nincs asszimilációs veszteség.

Csík egyike a jó népesedési kilátásokkal rendelkező régióknak. Az alapverzióban a magyarok száma húsz év alatt 10,5, harminc év alatt 15,8 százalékkal esik vissza, miközben kismértékben csökken a magyarok aránya is. 2032-ben az átlagéletkor 42, 2032-ben 44,1 év.

78. táblázat. Csík régió magyar népességének demográfiai mutatói
– 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	92,0	25,5%	19,4%		
2032	86,6	20,2%	20,8%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	110,2	83,5%	42,0		
2032	104,4	82,9%	44,1		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	89,5%	-7,40	-8,35		
2032	84,2%	-10,28	-11,82		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	20152	-63	10,4	12,1	-5,6
2022–2031	8369	-27	9,4	12,2	-6,0

Forrás: Saját számítás.

Az évi 1,7, majd 2,8 ezrelékes természetes népmozgalmi veszteség mellett a népességfogyás fő oka az elvándorlás lehet. Harminc év alatt az egyébként az erdélyi átlag alatti elvándorlási trendek mellett 10,3 ezer magyar hagyja el a területet. A kumulált migrációs veszteség ezt a számot 1500 fővel haladja meg. A migráció nélküli forgatókönyv szerint a magyar népesség száma harminc év múlva is 96 ezer fő maradna. Ez abból a szempontból kedvező, hogy a természetes népmozgalmi veszteséggel szemben az elvándorlást nem látjuk szükségyszerűnek.

A beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolák esetében 28 és az általános iskolákéban 29, a középiskolákéban 40 százalékkal csökken. Így húszas osztálylétszámok mellett az egyes szinteken 42, 44, illetve 46 magyar osztály indítására nyílik lehetőség.

b. Gyergyó régió

A Gyergyói-medencében Gyergyószentmiklóson kívül Ditróban és Gyergyóalfaluban van középiskolai oktatás. Ezek a települések Gyergyóújfaluval, Gyergyócsomafalvával, Szárhegygel és Gyergyóremetével, valamint Valásbball együtt alkotnak egy oktatási régiót.

Ugyancsak ehhez a régióhoz soroltuk a megye északi részén lévő román többségű Maroshévíz, Gyergyótölgyes, Salamás, Galócás és Gyergyóvárhegy községeket, illetve a magyar többségű Borszéket. Maroshévíz esetében elvetettük az önálló oktatási régióba sorolást, mivel a városhoz nem kapcsolódik olyan község, ahonnan a középiskolások többsége bejárna tanulni.

79. táblázat. Gyergyó régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
58 107	88 999	65,3%	84,9%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
23,5%	61,4%	15,0%	39,0	37,7		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,34	5,0%	99,0%	68,0	76,5	9,8	12,9

Forrás: INS, saját számítás.

A Maroshévíz környékével kibővített gyergyói régió 89 000 lakosának 65,3 százaléka vallotta magát magyarnak. Ettől nagymértékben különbözik a súlyozott arányszám 85 százalékos értéke, ami annak tudható be, hogy a régió magyarjainak többsége majdnem homogén magyar lakosságú Gyergyói-medencében él. A magyarok 41 százaléka város lakó. Az átlagéletkor 39 év, ami más székelyföldi régiókhoz viszonyítva kedvezőtlen.

A termékenység és a születéskor várható élettartam egyaránt a magyar erdélyi átlag fölötti. A természetes népmozgalmi veszteség évi 3,1 ezrelék. *Az 1992–2002 közötti periódusban az elvándorlás évente 4,6 ezrelékes veszteséget okozott.*

A házasságot kötő magyarok 5 százaléka választ más nemzetiségű párt. A vegyes családok 38 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyar nemzetiségűként. Ennek következtében keletkezik egy minimális asszimilációs veszteség. Az asszimilációs folyamatok természetesen nem a régió egészében érvényesülnek. Nem kell a Gyergyói-medencében asszimilációs veszteséget feltételeznünk, hisz a vegyes családok többsége Maroshévízen és környékén él, ahol az asszimilációs folyamatok már elképzelhetőek.

80. táblázat. Gyergyó régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	50,0	23,5%	20,6%		
2032	46,2	19,3%	21,8%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	79,9	62,7%	43,1		
2032	75,1	61,5%	45,1		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	86,1%	-4,41	-4,92		
2032	79,5%	-6,08	-6,87		
	Magyar születés- szám	Születésszámkieésés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	10539	-104	9,8	13,1	-7,5
2022–2031	4208	-41	8,8	13,3	-8,0

Forrás: Saját számítás.

A régió népesedési kilátásai Erdély más régióihoz viszonyítva jók, a Székelyföld viszonylatában ellenben relatíve kedvezőtlenek. A népességfogyás nagyobb mértékű, mint a például a szomszédos Csíokban. Húsz év alatt a magyarok száma több mint 8, harminc év alatt pedig több, majdnem 12 ezer fővel csökken. Az átlagéletkor 43,1, majd 45,1 évre emelkedik.

A fogyás fő oka, mint a székely régiókban általában (a kedvezőbb természetes népmozgalom miatt), az elvándorlás. A népmozgalmi egyenleg továbbra is viszonylag kedvező, bár az előreszámított periódus második szakaszára romlik. Az asszimilációs veszteség húsz év alatt 145 fő.

A beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolák esetében 23 és az általános iskolákéban 35, a középiskolákéban 46 százalékkal csökken. Így húszas osztálylétszámok mellett az egyes szinteken 21, 23, illetve 24 magyar osztály indítására nyílik lehetőség 2032-ben.

c. Udvarhely régió

Az egykori Udvarhelyszék területén három oktatási régió rajzolódik ki. A legnagyobb oktatási központ Székelyudvarhely. A város iskoláinak vonzása a

Brassó megye északi részén lévő részben magyar községekre is kiterjed. E községek esetében azonban Székelyudvarhely, Barót, Sepsiszentgyörgy, Brassó és Kőhalom vonzása teljesen egymásra tevődik. A Brassó megyét tárgyaló részben fogjuk érinteni e településcsoportot.

Az udvarhelyi oktatási régióban Székelyudvarhelyen kívül Zetelakán és Korondon van középfokú oktatás, azonban e településeken is erőteljesen érvényesül a város vonzása.

81. táblázat. Udvarhely régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
87 558		90 055		97,2%		97,3%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek		Magyarok 20–64 évesek		Magyarok 65 év fölöttiek		Átlagéletkor, magyarok
26,3%		59,8%		13,9%		37,4
						Átlagéletkor, össznépesség
						37,1
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságok kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,32	1,7%	100,4%	68,0	76,4	10,4	12,6

Forrás: INS, saját számítás.

A 87 558 lakosú Udvarhely régió gyakorlatilag homogén magyar lakosságú. A városi népesség (Székelyudvarhely) aránya 40 százalékos. A magyar népesség átlagos életkora 37,4 év.

A termékenység és a születéskor várható élettartam itt is meghaladja az erdélyi átlagot, ami a viszonylag kedvező korstruktúra mellett 2,2 ezrelékes természetes fogyást eredményez. *A migrációs veszteség 1992–2002 között évi átlag 4,4 ezrelékes volt.* A vegyes házasságok aránya elenyésző (1,7%). Mivel becslésünk szerint a vegyes családok 2/3 részében a gyermekeket magyarként regisztrálják, a régióban a magyarság egy minimális asszimilációs nyereséget könyvelhet el.

82. táblázat. Udvarhely régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	78,8	26,3%	18,1%		
2032	74,5	20,5%	19,9%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	81,1	97,2%	41,3		
2032	76,8	97,0%	43,6		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	90,0%	-6,77	-7,71		
2032	85,1%	-9,43	-10,94		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	17945	68	10,8	12,0	-5,3
2022–2031	7193	29	9,4	11,6	-5,6

Forrás: Saját számítás.

Udvarhely népesedési kilátásai kedvezőek. A népesség az alapverzió szerint húsz év alatt 10, harminc év alatt 15 százalékkal apad. Az átlagéletkor 41,3, majd 43,6 évre emelkedik.

A kedvező korstruktúra és a kis arányú (1,2 majd 2,2 ezrelékes) természetes fogyás mellett a népességcsökkenés elsődleges oka az elvándorlás. A migráció nélküli forgatókönyv megvalósulása esetén az alapverzióhoz közel 11 ezer fővel számolna többet Udvarhely magyar népessége. Ez esetben 30 év alatt az udvarhelyi magyar népesség lélekszáma csupán kétezerrel csökkenne.

Csikhoz hasonlóan Udvarhelyen a demográfiai feltételek jelenleg adottak annak, hogy egy sikeres fejlődés/fejlesztési stratégia középtávon minimálisra szorítsa, vagy megállítsa a magyar népesség fogyását.

d. Székelykeresztúr kistérség

A kisváros viszonylag jelentős iskolaközpont. Középiskoláiban több mint 600 diák tanul. Újszékely, Etéd, Székelyandrásfalva tartoznak elsődleges vonzáskörzetébe, bár a diákok egy része ezekből a községekből is Székelyudvarhelyen tanul. A Bögöz és Siménfalva községekből származó diákok szintén jelentős számban tanulnak Székelykeresztúron.

83. táblázat. Keresztúr régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
17 840	19 006	93,9%	94,4%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
27,6%	57,1%	15,3%	37,5	37,2		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,28	2,5%	100,3%	68,2	76,4	9,5	13,2

Forrás: INS, saját számítás.

Keresztúr kistérségben a 19 006 fős népesség 93,9 százaléka vallotta magát magyarnak. A 2002-ben a régió népességének 52 százaléka élt Székelykeresztúron. A magyar népesség átlagos életkora 37,5, ami jóval kedvezőbb az erdélyi magyarok átlagánál.

A TFR értéke 1,28, ami kismértékben meghaladja az erdélyi magyarokra jellemző értéket. A születéskor várható élettartam mindkét nem esetében kedvezőbb az erdélyi átlagnál. A természetes népmozgalmi veszteség 3,7 ezrelék. Számításunk szerint a régióknak 1992–2002 között évi átlagban 5,3 ezrelékes migrációs vesztesége volt.

Az asszimiláció nem befolyásolja a magyar népesség generációs utánpótlását, mi több, egy minimális asszimilációs nyereséggel kalkulálhatunk. A vegyes házasságra lépő magyarok aránya 2,5 százalékos, míg a vegyes családok 60 százalékában regisztráltak a gyermekeket magyarként.

84. táblázat. Keresztúr régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	15,5	27,6%	17,8%		
2032	14,5	20,7%	19,6%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	16,6	93,5%	41,2		
2032	15,6	93,2%	43,5		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	87,0%	-1,63	-1,85		
2032	81,5%	-2,26	-2,62		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	3487	10	10,5	12,6	-7,0
2022–2031	1407	5	9,4	11,7	-6,5

Forrás: Saját számítás.

Keresztúr kistérségében húsz év alatt az alapverzió szerint 2200, harminc év alatt 3200 fővel csökken a magyar lakosság száma. Az átlagéletkor húsz év múlva 41,2, harminc év múlva 43,5 év lesz. Ezzel, más székelyföldi régiókhoz hasonlóan, a viszonylag jó népesedési kilátásokkal rendelkező területek közé tartozik.

Az erdélyi átlaggal nagyjából megegyező migrációs veszteség esetén, amit az alapverzió feltételez, 2022-ig több mint 1630, 2032-ig közel 2260 lesz a vándormozgalmi veszteség. Amennyiben tekintetbe vesszük, hogy a kumulált migrációs veszteség 2620 fő, egyértelműen kijelenthetjük, hogy az előreszámításban feltételezett fogyás döntően az elvándorlás következménye. Ez egyben azt is jelenti, hogy a népesedési folyamatok az előrejelzettnél kedvezőbben alakulhatnak.

Másrészt a periferikus helyzetű kisváros és a körülette lévő aprófalvak esetében központi kérdésként kellene kezelni a cigányság (lehetőleg magyar intézményeken keresztül történő) felzárkóztatását és társadalmi integrációját. Annak ellenére, hogy a legutóbbi népszámlálás alkalmával csupán 499 személy vallotta magát cigánynak, a migráció mellett ez a régió etno-demográfiai fejlődésének és a magyar nyelvű intézményrendszer hosszú távú fenntarthatóságának kulcskérdése.

Az elemi, általános és középiskolákba iratkozók száma harminc év alatt 20, 40, illetve 48 százalékkal csökken, ami az elemi és általános iskolákban 7, a középiskolákban 8 magyar osztály indítását teszi lehetővé.

e. Szentegyháza kistérség

A kisváros oktatási központként való kezelése csak részben indokolt, ugyanis jelentős mértékben Székelyudvarhely iskoláira tevődik rá az itteni középiskolai osztályok vonzása. A városon kívül Lövétét és Kápolnásfalut soroltuk a körzethez, de homoródalmási és oklándi gyermekek is jelentős számban tanulnak a városban.

85. táblázat. Szentegyháza régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
12 445		12 550		99,2%		99,2%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek		Magyarok 20–64 évesek		Magyarok 65 év fölöttiek		Átlagéletkor, magyarok
27,4%		59,6%		13,0%		36,7
						Átlagéletkor, össznépesség
						36,6
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,27	1,2%	100,4%	68,2	76,5	9,4	11,1

Forrás: INS, saját számítás.

A 12 550 lakosú kistérség lakossága szinte kizárólag magyarokból áll. A népesség 56 százaléka él a régió központjával szolgáló kisvárosban. Az átlagos életkor kedvezőbb az erdélyi magyarokra jellemző értéknél.

Az 1,27-es TFR nagyjából megfelel az erdélyi átlagnak, a születéskor várható élettartam mindkét nem esetében jelentősen kedvezőbb. A természetes népmozgalmi egyenleg -1,7 ezrelék. Az előszámításban a migráció kezdőértéke -5,5 ezrelék, ami megegyezik az erdélyi átlaggal.

86. táblázat. Szentegyháza régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	11,0	27,4%	17,6%		
2032	10,3	20,2%	20,5%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	11,0	99,7%	41,5		
2032	10,3	99,7%	43,9		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	88,4%	-1,13	-1,28		
2032	82,6%	-1,56	-1,80		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többség) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	2407	7	10,3	11,6	-6,2
2022–2031	967	5	9,1	11,8	-6,8

Forrás: Saját számítás.

A magyarok száma a 2002-es 12 445-ről húsz év alatt közel 1500, harminc év alatt pedig közel 2200 fővel csökken. Az átlagéletkor 41,5, majd 43,9 évre emelkedik. A modell 1560 fő nettó és 1800 fős kumulált migrációs veszteséggel számol. A népességcsökkenés döntően a feltételezett elvándorlásnak tudható be.

Az elemi, általános és középiskolás korú népesség csökkenése 26, 39, illetve 44 százalékos. Harminc év múlva a gyermekszám a régióban húsz fős osztálylétszám mellett az alsóbb szinteken 5-5, a középiskolában 6 párhuzamos osztály indítását teszi lehetővé.

10. KOVÁSZNA MEGYE

6100 Kovászna megyében tanuló középiskolás után érkezett be pályázat. A megyében tanuló gyermekek közül 95-nek volt más megyében az állandó lak-helye. Többségük Brassóból érkezett.

87. táblázat. Kovászna megye iskolaközpontjai

Sepsiszentgyörgy	2951
Kézdivásárhely	2191
Kovászna	300
Barót	658
Összesen	6100

Forrás: Iskola Alapítvány.

A megye négy településén folyik magyar nyelven középfokú oktatás, melyek mindegyike önálló oktatási központnak számítható.

13. térkép. A Kovászna megyei oktatási régiók

Forrás: Iskola Alapítvány.

a. Sepsiszentgyörgy régió

A megyeszékhely vonzáskörzete a megye középső részére, az egykori Sepsiszékre terjed ki, illetve magába foglalja Orbaiszék néhány települését. Mikóújfalu, Sepsibodok, Nagyajta, Bölön, Hídvég, Gidófalva, Maksa, Köröspatak, Illyefalva, Kökös, Uzon, Réty, Nagyborosnyó, Barátos és Zágón községek tartoznak hozzá. E mellett Brassó megyéből idejár középiskolába a keresztvári gyerekek abszolút többsége, illetve az apácai, alsórákosi és ürmösi gyerekek jelentős része. Zágón és Barátos esetében a gyermekek jelentős része Kovásznán tanul, viszont a kisvárosból szintén sokan járnak be Sepsiszentgyörgyre.

88. táblázat. Sepsiszentgyörgy régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
81 071	108 133	75,0%	79,5%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
24,0%	62,8%	13,2%	38,1	36,5		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,27	7,3%	100,4%	68,0	76,1	10,2	12,1

Forrás: INS, saját számítás.

A megye középső részét magában foglaló sepsiszentgyörgyi régióban a 108 133 fős népesség 75 százaléka magyar. A magyarok 57 százaléka él a megyeközpontban. A magyarok 38,1 éves átlagéletkora 1,6 évvel magasabb az össznépességénél.

A magyarok termékenysége megegyezik az erdélyi átlaggal. A születéskor várható élettartam a nők esetében 1, a férfiak esetében 2 évvel kedvezőbb a magyarokra jellemző átlagnál. A természetes népmozgalmi veszteség 1,9 ezrelék. *Az előszámításban a migráció -4,1-es kezdőértékét feltételeztük.*

A vegyes házasságra lépő magyarok aránya 7,3 százalék. A vegyes családok 52 százalékban regisztrálták gyermekeiket magyarként. A két folyamat eredményeként a magyarok egy minimális asszimilációs nyereséget könyvelhetnek el.

Sepsiszentgyörgy a viszonylag kedvező demográfiai kilátásokkal rendelkező régiók közé tartozik. A magyarok száma húsz év alatt 11,8, harminc év alatt 17,3 százalékkal csökken. A magyarok átlagéletkora 2022-re 42,7, 2032-re pedig 45 évre emelkedik.

Az előszámításban az erdélyi átlagnál valamivel kisebb migrációs veszteséget feltételeztünk, ami húsz év alatt 5820, harminc év alatt 8060 fős nettó migrációs veszteséget eredményez. A kumulált veszteség harminc évre számolva a nettóveszteséget mintegy 1100 fővel haladja meg. A -2,1, majd -3,9 ezrelékes természetes népmozgalmi egyenleg mellett a migráció a népességfogyás fő oka.

89. táblázat. Sepsiszentgyörgy régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	72,0	24,0%	20,1%		
2032	67,0	19,2%	21,3%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	100,0	72,0%	42,7		
2032	94,7	70,8%	45,0		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának külön- b- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	88,8%	-5,82	6,53		
2032	82,7%	-8,06	-9,16		
	Magyar születés- szám	Születésszámkieés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	15431	60	10,1	12,2	-5,9
2022–2031	6039	24	8,7	12,6	-7,1

Forrás: Saját számítás.

Az elemi iskolák esetében a beiskolázható gyermekek száma 18, az általános iskolákéban 28, a középiskolákéban 46 százalékkal csökken harminc év alatt. Ez a gyermekszám 30, 32, illetve 35 magyar osztály indítását teszi lehetővé, amelyben húsz fős osztályokkal számolunk.

b. Kézdivásárhely kisrégió

Habár lakosság száma csak az egyharmada, iskolaközpontként Kézdivásárhely összemérhető Sepsiszentgyörggyel (2191 középiskolás). Vonzáskörzete az egykori Kézdiszék kilenc községére (Csernáton, Torja, Kézdiszentlélek, Kézdiszentkereszt, Lemhény, Bereck, Oszdola, Gelence és Szentkatolna), illetve az Orbaiszékhez tartozó Zabolára terjed ki.

A 55 456 lakosú Kézdivásárhely régió 92,3 százalékban magyar lakosságú. A városi népesség (Kézdivásárhely) aránya 33 százalékos. A magyar népesség átlagos életkora 38 év.

90. táblázat. Kézdivásárhely régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
55 456	60 061	92,3%	93,0%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
25,4%	60,2%	14,4%	38,0	37,6		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,36	1,7%	100,4%	68,0	75,8	10,7	13,0

Forrás: INS, saját számítás.

A termékenység és a születéskor várható élettartam meghaladja az erdélyi átlagot, ami a viszonylag kedvező korstruktúra mellett 2,2 ezrelékes természetes fogyást eredményez. A migrációs veszteség 1992–2002 között évi átlag 1,6 ezrelékes volt. *Ennél, miután a város–falu irányú migráció mérséklődésére számítunk, nagyobb, -3,2 ezrelékes kezdőértéket feltételeztünk.*

A vegyes házasságok aránya elenyésző (1,7%). Mivel a vegyes családok 2/3 részében a gyermekeket magyarként regisztrálják, a régióban a magyarság egy minimális asszimilációs nyereséget könyvelhet el.

Kézdivásárhely régió népesedési kilátásai kedvezőek. A népesség az alapverzió szerint húsz év alatt 8,7, harminc év alatt 13 százalékkal apad. Az átlagéletkor 41,4, majd 43,6 évre emelkedik.

A kedvező korstruktúra és a kis arányú (1,6, majd 2,4 ezrelékes) természetes fogyás mellett a népességcsökkenés elsődleges oka az elvándorlás. A migráció nélküli forgatókönyv megvalósulása esetén az alapverziónál több mint 5 ezer fővel számlálna többet Kézdivásárhely régió magyar népessége.

Az elemi iskolák esetében a beiskolázható gyermekek száma 13, az általános iskolákéban 22, a középiskolákéban 46 százalékkal csökken harminc év alatt. Ez a gyermekszám 23, 25, illetve 27 magyar osztály indítását teszi lehetővé 2032-ben, amennyiben húsz fős osztályokkal számolunk.

91. táblázat. Kézdivásárhely régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	50,7	25,4%	18,2%		
2032	48,2	20,6%	19,3%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	55,1	91,9%	41,4		
2032	52,6	91,8%	43,6		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	91,3%	-3,14	-3,57		
2032	87,0%	-4,39	-5,07		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiegészés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	11543	42	10,9	12,5	-4,5
2022–2031	4644	19	9,4	11,8	-4,9

Forrás: Saját számítás.

c. Kovászna kistérsége

Kovászna iskolaközpontként való feltüntetése csak részben indokolt. Magából a kisvárosból is jelentős számban tanulnak a diákok Kézdivásárhelyen és Sepsiszentgyörgyön. Ugyanez a helyzet a vonzáskörzetébe sorolt Komandó esetében. A kovásznai középiskolákban jelentős számban tanulnak még zágoni, zabolai és barátosi gyermekek.

A régió 8515 fős népességének 68,6 százaléka magyar. 88 százaléka lakik Kovásznán. A magyarok átlagos életkora 37,8 év.

A termékenység kismértékben alatta marad az erdélyi átlagnak, a születéskor várható élettartam viszont jelentős mértékben meghaladja azt. A természetes népmozgalmi veszteség 2,2 ezrelék. Ehhez 1992–2002 között számításunk szerint jelentős, évi -8,7 ezrelékes elvándorlás párosult. Ez, annak ellenére, hogy a népesség-előreszámításban a *migráció* csökkenő tendenciáját és mérsékeltebb (-6,8 ezrelékes) kezdőértékét feltételeztünk, a továbbiakban jelentősen fokozza a népesség fogyását.

92. táblázat. Kovászna régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség		Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya		
8 515	12 411		68,6%	69,4%		
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
24,2%	62,9%	12,9%	37,8	37,2		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,16	11,4%	99,1%	68,0	76,6	9,1	11,3

Forrás: INS, saját számítás.

Az intergenerációs asszimiláció a vegyes házasságra lépők 11,4 százalékos és a gyermekeiket magyarként regisztráló családok 43 százalékos aránya mellett 0,9 százalékkal csökkenti a generációs újratermelődést.

A kistérségi magyar népessége a jelenlegi szinthez képest húsz év alatt várhatóan 17,1, harminc év alatt 25,4 százalékkal esik vissza. Az átlagéletkor 43,6, majd 46,4 évre emelkedik.

Az erdélyi átlagot meghaladó elvándorlás harminc éves egyenlege 1340 fős nettó- és 1500 fős kumulált veszteség, ami az előreszámítási modellben a népességfogyás döntő okaként szerepel.

A beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolák esetében 31, az általánosak esetében 39, a középiskolákéban 53 százalékkal csökken harminc év alatt. Ez húszas osztálylétszám mellett a különböző szinteken 3-3 magyar osztály indítását teszi lehetővé.

93. táblázat. Kovászna régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	7,1	24,2%	20,7%		
2032	6,4	17,6%	23,1%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	10,4	67,9%	43,6		
2032	9,4	67,5%	46,4		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	82,9%	-0,98	-1,09		
2032	74,6%	-1,34	-1,50		
	Magyar születés- szám	Születésszámkieésés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	1403	-10	9,0	12,0	-9,3
2022–2031	518	-4	7,7	13,0	-10,6

Forrás: Saját számítás.

d. Barót kistérség

Barót oktatási központként való elkülönülése a Kovászna eseténél egyértelműbb. A városban 658 középiskolás tanul. Az egykori Erdővidék községei (Vargyas, Nagybacon és Bardóc) egyértelműen a kisváros vonzáskörzetébe tartoznak. Nagyobb számban tanulnak itt Brassó megyei diákok is.

Barót kistérségében a 20.761 fős népesség 91,6 százaléka vallotta magát magyarnak. A 2002-ben régió népességének 48 százaléka élt Baróton. A magyar népesség átlagos életkora 38,3 éve, ami egy évvel meghaladja az össznépességre jellemző értéket. A periférikus helyzetű régióban a magyarok mellett számban nem a románok, hanem a cigányok a második legszámosabb nemzetiség.

A TFR értéke 1,31, ami kis mértékben meghaladja az erdélyi átlagot, míg a születéskor várható élettartam mindkét nem esetében kedvezőbb annál. A természetes népmozgalmi veszteség 3,9 ezrelék. Számításunk szerint a régiónak 1992–2002 között évi átlagban 3,6 ezrelékes migrációs vesztesége volt. *Ennél kedvezőtlenebb 4,2 ezrelékes kezdőértéket feltételeztünk az előreszámításban.*

94. táblázat. Barót régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
19 016	20 761	91,6%	91,9%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
25,9%	58,7%	15,5%	38,3	37,1		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,31	2,2%	100,5%	68,0	76,0	9,6	13,5

Forrás: INS, saját számítás.

Barót kistérségében a 20 761 fős népesség 91,6 százaléka vallotta magát magyarnak 2002-ben a régió népességének 48 százaléka élt Baróton. A magyar népesség átlagos életkora 38,3 év, ami egy évvel meghaladja az össznépességre jellemző értéket. A periférikus helyzetű régióban a magyarok mellett számban nem a románok, hanem a cigányok a második legszámosabb nemzetiség.

A TFR értéke 1,31, ami kismértékben meghaladja az erdélyi átlagot, míg a születéskor várható élettartam mindkét nem esetében egyértelműen kedvezőbb annál. A természetes népmozgalmi veszteség 3,9 ezrelék. Számításunk szerint a régióknak 1992–2002 között évi átlagban 3,6 ezrelékes migrációs vesztesége volt. *Ennél kedvezőtlenebb, 4,2 ezrelékes kezdőértéket feltételeztünk az előreszámításban.*

Az asszimiláció nem befolyásolja a magyar népesség generációs utánpótlását, mi több, egy minimális asszimilációs nyereséggel kalkulálhatunk. A vegyes házasságra lépő magyarok aránya mindössze 2,2 százalék, míg a vegyes családok 64 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként.

Barót kistérségében húsz év alatt az alapverzió szerint 2400, harminc év alatt 3400 fővel csökken a magyar lakosság száma. Az átlagéletkor húsz év múlva 41,7, harminc év múlva 43,7 év lesz. Ezzel a székelyföldi régiókhoz hasonlóan a viszonylag jó népesedési kilátásokkal rendelkező területek közé tartozik.

95. táblázat Barót régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	16,6	25,9%	18,7%		
2032	15,6	20,5%	19,8%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	18,5	89,7%	41,7		
2032	17,6	88,5%	43,7		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	87,2%	-1,38	-1,56		
2032	82,1%	-1,91	-2,20		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többség) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	3628	20	10,2	13,2	-6,9
2022–2031	1539	9	9,6	12,3	-6,1

Forrás: Saját számítás.

Az erdélyi átlag alatti migrációs veszteség esetén, amit az alapverzió feltételez, 2022-ig több mint 1380, 2032-ig közel 1991 lesz a vándormozgalmi veszteség. Amennyiben tekintetbe vesszük, hogy a kumulált migrációs veszteség 2220 fő, egyértelműen kijelenthetjük, hogy az előreszámításban feltételezett fogyás döntően az elvándorlás következménye. Ez egyben azt is jelenti, hogy a népesedési folyamatok az előrejelzettnél kedvezőbbben is alakulhatnak.

A régió demográfiai helyzete a Székelykeresztúréval rokon. Mindkét térség periferikus helyzetű, és mindkét esetben az elvándorlás mellett a cigányság magyar intézményeken keresztül történő integrációja kulcskérdésként kezelendő.

Az elemi, általános és középiskolákba iratkozók száma harminc év alatt várhatóan 20, 40, illetve 48 százalékkal csökken, ami az egyes iskolai szinteken húszas osztálylétszám mellett az elemi és általános iskolákban 7, a középiskolákban 8 magyar osztály indítását teszi lehetővé.

11. BRASSÓ MEGYE

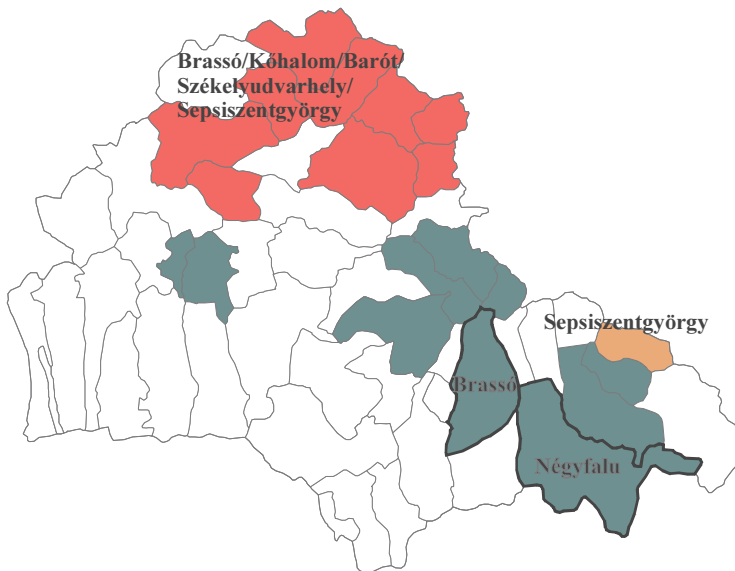
629 Brassó megyében tanuló középiskolás után nyújtottak be pályázatot. Közülük 20 diák állandó lakhelye volt más megyében. A megye 4 helységében folyt magyar nyelvű középfokú oktatás. Másrészt a megye északi községeiből származó 150 diák fele a megyén kívül (Székelyudvarhelyen, Sepsiszentgyörgyön és Baróton) tanult.

96. táblázat. Brassó megye iskolaközpontjai

Alsórákos	24
Brassó	427
Kőhalom	46
Négyfalu	122
Összesen	619

Forrás: Iskola Alapítvány.

14. térkép. A Brassó megyei oktatási régiók

Forrás: Iskola Alapítvány.

a. Észak-Brassó: Brassó, Kőhalom, Sepsiszentgyörgy, Barót és Székelyudvarhely közös vonzaskörzete

A megye északi községei nem sorolhatók be egyértelműen valamely iskola-központ vonzaskörzetébe. A területen két településen is van magyar nyelvű oktatás Alsórákoson, illetve Kőhalmon. Ezen települések iskolái azonban nem gyűjtik össze a környék diákjainak a többségét. Ezért véleményünk szerint nem indokolt egy Kőhalom központú oktatási régióról beszélni. Ennek ellenére, mivel más oktatási körzethez sem csatolhattuk, a terület népességét előreszámítottuk. Az így létrehozott területi egységhez Apáca, Alsórákos, Ürmös, Homoród, Kaca, Olthévíz, Kőhalom és Zsiberek tartozik.

97. táblázat. Észak-Brassó régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
8 777	32 349	27,1%	35,0%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
22,8%	58,8%	18,4%	40,7	34,5		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságok kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,44	29,9%	88,2%	67,7	75,2	9,4	14,9

Forrás: INS, saját számítás.

A régió 32 349 fős népességének 27,1 százaléka vallotta magát magyarnak. A valójában központ nélküli régióban élő magyarok mindössze 14 százaléka város lakó. A 41,6 éves átlagéletkor 6,2 évvel haladja meg a régió össznépességét jellemző értéket.

A termékenység magasabb az erdélyi magyarokra jellemző értéknél. A születéskor várható élettartam a férfiak esetében 0,9 évvel haladja meg az átlagot. 2002-ben a természetes népmozgalmi egyenleg -5,5 ezrelék volt. A migráció kezdőértéke -3,5 ezrelék.

A vegyes házasságra lépők aránya 29,9 százalék, míg a vegyes családok 30 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. Így az intergenerációs asszimilációs veszteség a magyar nők által szült gyermekekhez viszonyítva 11,8 százalékos.

98. táblázat. Észak-Brassó régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	7,3	22,8%	21,5%		
2032	6,6	18,2%	22,4%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	31,3	23,2%	43,7		
2032	31,2	21,3%	45,8		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	82,8%	-0,52	-0,57		
2032	75,7%	-0,71	-0,78		
	Magyar születés- szám	Születésszámkieés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	1456	-192	9,1	15,3	-9,4
2022–2031	550	-75	7,9	14,2	-9,0

Forrás: Saját számítás.

A népesség csökkenésének mértéke húsz év alatt 17,2, harminc év alatt 24,3 százalékos. 2032-re az átlagéletkor 45,8 év lesz.

Az erdélyi átlag alatti migrációs veszteséggel számolva harminc év alatt az érkezőknél 710 magyarral több hagyja el a régiót. A kumulált migrációs veszteség ezt mindössze 70 fővel haladja meg. A természetes népmozgalmi veszteség évi átlagban 6,1 ezrelékes. A harminc év asszimilációs vesztesége 267 fő.

Harminc év alatt az egyes iskolai szinteken 27, 38, illetve 49 százalékkal csökken a beiskolázható magyar gyermekek száma. Ezzel az elemi, általános és középiskolákban 3-3 párhuzamos magyar osztály indítására nyílik elvi lehetőség.

b. Brassó-Négyfalu régió

A megye déli részén, az egykori hétfalusi csángó településeket tömörítő községekre (Négyfalu, Tatrang), Brassó környékére (Brassó, Botfalu, Keresztvár, Hóltövény), illetve a fogarasi szórványra (Fogarás, Sárkány) Brassó és Négyfalu magyar iskolái egyszerre gyakorolnak vonzást. Ezért indokolt egy Brassó-Négyfalu oktatási körzetről beszélni.

99. táblázat. Brassó-Négyfalu régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
42 179	556 679	7,6%	13,0%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
14,9%	64,9%	20,1%	44,5	37,1		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,07	40,8%	76,8%	68,3	75,5	7,1	16,1

Forrás: INS, saját számítás.

2002-ben a brassó-négyfalusi régió 556 679 lakosának 7,6 százaléka volt magyar. A magyarok 80 százaléka volt város lakó. A magyar népesség más szórványrégiókhoz hasonlóan nagymértékben előregedett, az átlagéletkora 44,5 év.

A termékenység elmarad az erdélyi átlagtól, a születéskor várható élettartam viszont kismértékben meghaladja azt. A természetes népmozgalmi veszteség 9 ezrelék. Az 1992–2002 közötti periódusban számításunk szerint a migrációs egyenleg évi átlagban -13,7 ezrelékes volt, amit az előreszámítás kezdőértékeként 10 ezrelékre mérsékelünk.

A régióban a házasságra lépő magyarok 40,8 százaléka választott magának más etnikumú párt, míg a vegyes családok 22 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. Ennek eredményeként az intergenerációs asszimiláció 23,8 százalékkal csökkenti a generációs újratermelődést.

100. táblázat. Brassó-Négyfalu régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	26,7	14,9%	31,9%		
2032	20,8	10,8%	34,2%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	503,8	5,3%	51,2		
2032	469,9	4,4%	54,1		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	63,4%	-6,38	-6,44		
2032	49,4%	-8,26	-8,04		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	3475	-1050	5,1	18,4	-22,7
2022–2031	1004	-305	4,2	21,1	-24,8

Forrás: Saját számítás.

A Brassó-Négyfalu régió magyar lakosságának demográfiai kilátásai a legkedvezőtlenebbek közé tartoznak. A nagymértékű elvándorlás és az igen kedvezőtlen természetes népmozgalmi egyenleg miatt a népesség harminc év alatt várhatóan megfeleződik. A magyarok aránya 5,3, majd 4,4 százalékra esik. Az átlagéletkor már húsz év múlva meghaladja az 50, harminc év múlva pedig megközelelti az 55 évet. Az asszimilációs veszteség 1355 fő.

2032-re a beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolások esetében 58, az általános iskolások esetében 64, a középiskolások esetében 68 százalékkal csökken. Ezzel a számmal évfolyamonként 3-3 párhuzamos magyar osztály lenne indítható, amennyiben a szülők nem a román tannyelvű oktatást választanák.

12. FEHÉR MEGYE

Fehér megye sajátos helyzete abból adódik, hogy arányaiban ebben a megyében tanul a legtöbb más megyéből származó diák. A leadott pályázatok alapján a diákok 1/3-a (144 fő) más megyében lakik. Felerészben a gyulafehérvári katoli-

kus szemináriumon, felerészben pedig a nagyenyedi Bethlen Kollégiumban tanulnak. Ezzel szemben a megyéből származó diákok mindannyian Nagyenyeden járnak iskolába. Ennek következtében Fehér megyében egyetlen, Nagyenyed központú oktatási régióról beszélhetünk.

101. táblázat. Fehér megyei iskolaközpontok

Nagyenyed	374
Gyulaféhérvár	72
Összesen	446

Forrás: Iskola Alapítvány.

A Fehér megyei oktatási régió

Forrás: Iskola Alapítvány.

A Fehér megyei (nagyenyedi) oktatási régió esetében tekintettel kell lennünk arra, hogy ezen iskolaközpont – annak ellenére, hogy elsődleges vonzáskörzete nem terjed túl a megyehatáron – vonzást gyakorol egy sor más megyére is.

102. táblázat. Fehér megye régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
20 684	382 747	5,4%	20,8%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
19,2%	62,1%	18,7%	42,3	38,2		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,32	31,8%	82,2%	67,6	74,9	8,4	16,3

Forrás: INS, saját számítás.

Fehér megye népessége 382 747 fő, aminek 5,4 százaléka vallotta magát magyarnak. Az előrehaladott előregedési folyamatokat jelzi a 42,3 éves átlagéletkor, ami a régió össznépességét jellemző értéket 4,1 évvel haladja meg.

A termékenység meghaladja az erdélyi magyarokra jellemző értéket, hasonlóan a férfiak születéskor várható élettartamához. A természetes fogyás 7,9 ezrelékes. *1992–2002 között a migrációs veszteség évi átlagban 8 ezrelékes volt.*

A vegyes házasságot kötők aránya 31,8 százalékos. Ez, miután a vegyes családok 21 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként, 17,8 százalékos intergenerációs asszimilációs veszteséget okoz.

Fehér megyében a magyar népesség várható fogyása jelentős, de más dél-erdélyi régióknál kisebb mértékű, 2022-re 30,4, 2032-re pedig 42,1 százalékos. Az átlagéletkor 47,2, majd 49,9 évre emelkedik.

A migrációval nem számoló forgatókönyv 2032-ben az alapverzióhoz viszonyítva 3920 fővel magasabb népességszámot eredményez. Ez 150 fővel magasabb az alapverzióban megjelenő vándormozgalmi veszteségnél. A népességfogyás első számú oka azonban nem ez, hanem az évi átlagban -10 ezrelék fölötti természetes népmozgalmi egyenleg. Az asszimilációs veszteség harminc év alatt meghaladja a 700 főt.

103. táblázat. Fehér megye régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	14,4	19,2%	26,3%		
2032	12,0	14,6%	29,3%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	334,3	4,3%	47,2		
2032	314,0	3,8%	49,9		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	69,6%	-2,85	-3,02		
2032	57,9%	-3,77	-3,92		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiegészés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	2473	-536	7,1	17,0	-18,1
2022–2031	767	-166	5,8	17,3	-18,4

Forrás: Saját számítás.

A beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolákban 45, az általános iskolákban 51, a középiskolásoké 58 százalékkal esik vissza. Ez húszas osztálylétszám mellett a két alsóbb szinten négy, középiskolában 5 magyar osztály indítására ad elvi lehetőséget.

13. SZEBEN MEGYE

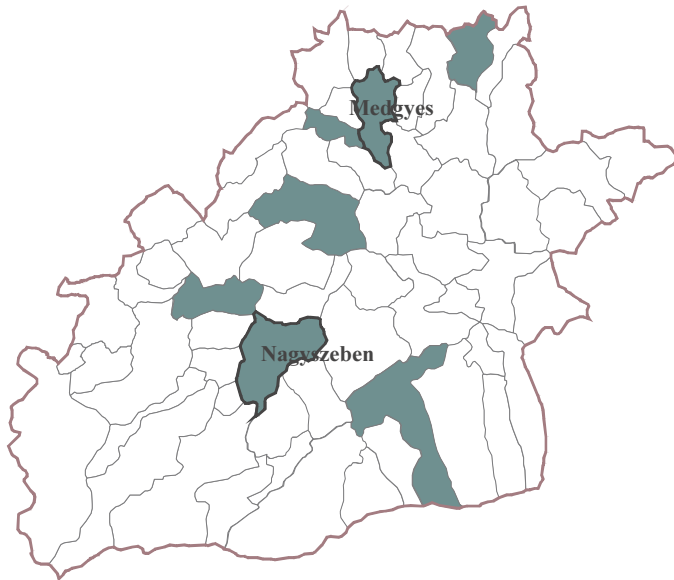
71 Szeben megyében tanuló diák után érkezett be pályázat. Közülük 45-en Medgyesen és 26-an Nagyszebenben tanultak. A diákok közül négyen származnak a megyén kívüli településekről. A kis esetszámok (illetve a magyarulakta helységek kis száma) miatt a megyét indokolt egyetlen oktatási régióként kezelni.

104. táblázat. A Szeben megyei oktatási központok

Medgyes	45
Nagyszeben	26
Összesen	71

Forrás: Iskola Alapítvány.

16. térkép. A Szegedi megyei oktatási központok vonzáskörzete

Forrás: Iskola Alapítvány.

105. táblázat Szegedi megye régió adatai – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
15 344	421 724	3,6%	8,4%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
17,1%	64,8%	18,1%	42,9	36,5		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságok kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,27	60,8%	67,2%	67,7	75,4	8,3	15,7

Forrás: INS, saját számítás.

Szeben megyében 15 344 magyar élt, ami a lakosság 3,6 százalékát tette ki. Az átlagéletkor 42,9 év, ami 6,4 évvel magasabb a megyei értéknél. A termékenység szintje 2002-ben megegyezett az erdélyi átlaggal, a születéskor várható élettartam a férfiak esetében meghaladta azt. A természetes népmozgalmi veszteség 7,4 ezrelék. Ehhez becslésünk szerint 1992 és 2002 között évi átlag 14 ezrelékes migrációs veszteség társult, amit *a népesség-előreszámításban 10 ezrelékes kezdőértékre mérsékelünk.*

A házasságra lépő magyarok több mint 60 százaléka vegyes párt választ magának, ami a gyermekeiket magyarként regisztráló családok 23 százalékos aránya mellett közel egyharmados intergenerációs asszimilációs veszteséghez vezet.

106. táblázat. Szeben megye régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	10,0	17,1%	29,8%		
2032	8,0	11,6%	33,1%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	386,9	2,6%	49,9		
2032	368,2	2,2%	53,0		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyítva (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	65,4%	-2,35	-2,39		
2032	52,1%	-3,06	-3,03		
	Magyar születésszám	Születésszámkiegészítés (többség) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálzási arányszám (‰)	Népességváltozás (‰)
2002–2021	1363	-666	5,4	17,2	-21,1
2022–2031	412	-201	4,6	19,4	-22,8

Forrás: Saját számítás.

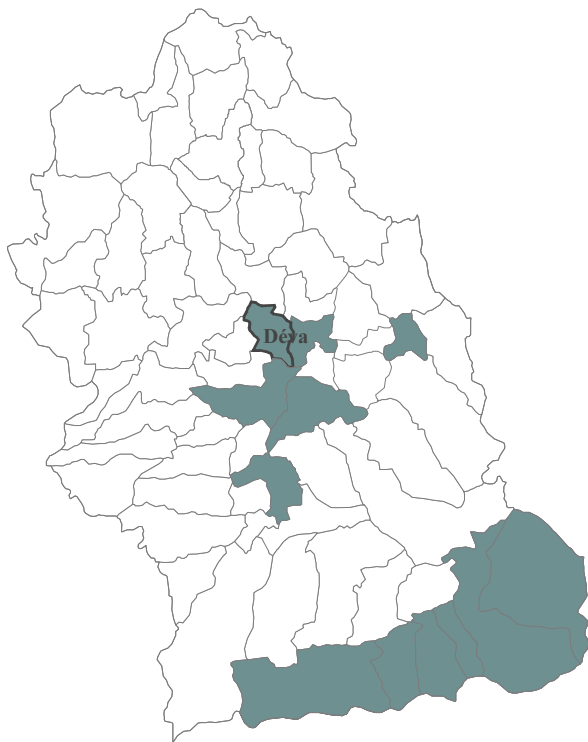
A kedvezőtlen demográfiai adottságok következtében Szeben magyar népessége 2022-ig várhatóan a 2002-es szint kétharmadára, 2032-re pedig majdnem a felére csökken. A népesség csökkenése mellett megváltozik a korszerkezet. Az átlagéletkor 2032-re eléri az 53 évet. Az elvándorlás és a természetes fogyás egyaránt hozzájárul a népesség csökkenéséhez. Az asszimilációs veszteség is jelentős, 867 fő.

2032-re a beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolások esetében 59, az általános iskolások esetében 65, a középiskolások esetében 68 százalékkal csökken. Ezzel a számmal évfolyamonként 2-2 párhuzamos magyar osztály lenne indítható, amennyiben a szülők nem a román tannyelvű oktatást választják.

14. HUNYAD MEGYE

Hunyad megyéből 244 Déván tanuló diák után érkezett pályázat. Ennek alapján a megyét egy oktatási körzetnek tekintjük.

17. térkép. A Hunyad megyei oktatási központ (Déva) vonzáskörzete

2002-ben Hunyad megye 485 712 lakosának 5,2 százaléka volt magyar. A magyarok 95 százaléka volt városlakó. A magyar népesség nagymértékben előregedett, az átlagéletkor 43,6 év.

A termékenység elmarad az erdélyi átlagtól, hasonlóan a születéskor várható élettartamhoz. A természetes népmozgalmi veszteség 10 ezrelék. Az 1992–2002

közötti periódusban számításunk szerint a migrációs egyenleg évi átlagban 17 ezrelékes volt, amit az előreszámítás kezdőértékeként 10 ezrelékre mérsékelünk.

A régióban a házasságra lépő magyarok 60,1 százaléka választott magának más etnikumú párt, míg a vegyes családok 21 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. Ennek eredményeként az intergenerációs asszimiláció 35 százalékkal csökkenti a generációs újratermelődést.

107. táblázat. Hunyad megye régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
25 388	485 712	5,2%	7,3%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
16,2%	66,4%	17,4%	43,6	37,9		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,18	60,1%	65,1%	66,0	72,6	7,1	17,1

Forrás: INS, saját számítás.

Hunyad megye magyar lakosságának demográfiai kilátásai nagyon kedvezőtlenek. A nagymértékű elvándorlás és az igen kedvezőtlen természetes népmozgalmi egyenleg miatt 2032-ben a magyarok száma várhatóan a 2002-es érték felét sem éri el. A magyarok aránya 3,7, majd 3,1 százalékra mérséklődik. Az átlagéletkor már húsz év múlva meghaladja az 50, harminc év múlva pedig megközelíti az 55 évet. Az asszimilációs mérleg -1284 fő.

2032-re a beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolások esetében 73, az általános iskolások esetében 71, a középiskolások esetében 75 százalékkal csökken. Ezzel a számmal 2032-ben évfolyamonként az alsó tagozatokon 3-3, a középiskolában pedig 4 magyar osztály lenne elvben elindítható.

108. táblázat. Hunyad megye régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	15,7	16,2%	30,6%		
2032	12,1	10,5%	35,1%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	419,2	3,7%	51,1		
2032	391,3	3,1%	54,2		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	61,6%	-3,79	-3,74		
2032	47,7%	-4,89	-4,63		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többség) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálzási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	1833	-984	4,5	19,2	-24,0
2022–2031	559	-300	4,0	21,8	-25,6

Forrás: Saját számítás.

14. TEMES MEGYE: Temesvár régió

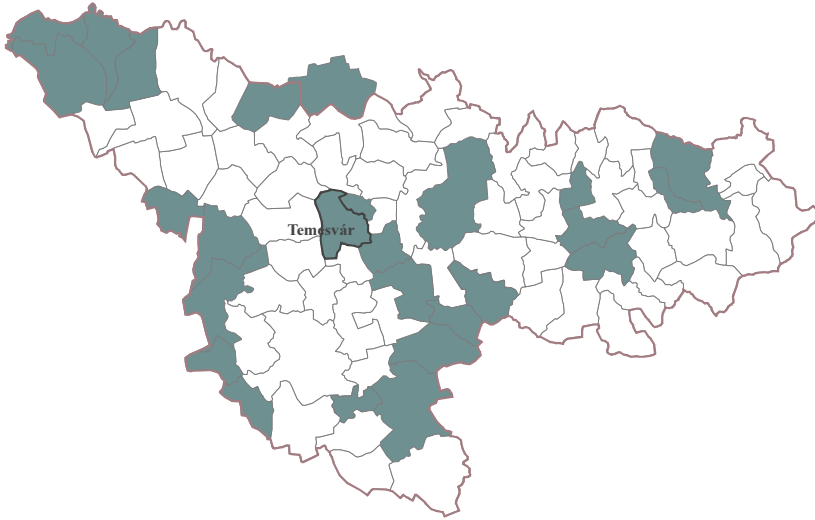
271 Temes megyében tanuló középiskolás után érkezett be pályázat. A gyerekek kivétel nélkül Temesváron tanultak. 23 diák származott a megyén kívülről. Temesvár vonzáskörzetébe tartozik egy Arad megyei község, Vinga. Ezért az előreszámított temesvári oktatási régió nem teljesen identikus Temes megyével.

2002-ben Temesvár régió 684 314 lakosának 7,6 százaléka volt magyar. A magyar lakosságot tekintve az egyik legnagyobb mértékben előregedett térség, Az átlagéletkor 44,7 év.

A termékenység elmarad az erdélyi átlagtól. A természetes népmozgalmi veszteség 10,6 ezrelék. *Az 1992–2002 közötti periódusban számításunk szerint a migrációs egyenleg évi átlagban -9,9 ezrelékes volt.*

A régióban a házasságra lépő magyarok 63,9 százaléka választott magának más etnikumú párt, míg a vegyes családok 28 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. Ennek eredményeként az intergenerációs asszimiláció 29,1 százalékkal csökkenti a generációs újratermelődést.

18. térkép. A temesvári oktatási régió

Forrás: Iskola Alapítvány.

109. táblázat. Temesvár régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
52 145	684 314	7,6%	11,5%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
15,2%	63,8%	21,0%	44,7	37,4		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálozási arány (‰)
1,11	63,9%	71,9%	67,9	75,0	7,0	17,6

Forrás: INS, saját számítás.

Temes megye magyar lakosságának demográfiai kilátásai nagyon kedvezőtlenek. A nagymértékű elvándorlás és a kedvezőtlen természetes népmozgalmi egyenleg miatt 2032-ben a magyarok száma várhatóan a 2002-es érték 50 százalékát sem éri el. A magyarok aránya 5,4, majd 4,5 százalékra mérséklődik. Az

átlagéletkor már húsz év múlva meghaladja az 50, harminc év múlva pedig megközelíti az 55 évet. Az asszimilációs veszteség is jelentős, 2069 fő.

110. táblázat. Temesvár régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	32,5	15,2%	31,8%		
2032	25,3	10,7%	34,4%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	602,4	5,4%	51,1		
2032	561,1	4,5%	54,1		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különb- sége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	62,2%	-7,73	-7,77		
2032	48,6%	-9,98	-9,68		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	4126	-1611	4,9	19,3	-23,6
2022–2031	1183	-458	4,1	21,0	-24,7

Forrás: Saját számítás.

2032-re a beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolások esetében 60, az általános iskolások esetében 62, a középiskolások esetében 70 százalékkal csökken. Ezzel a számmal évfolyamonként 6-6 párhuzamos magyar osztály lenne indítható, amennyiben a szülők nem a román tannyelvű oktatást választják.

15. ARAD MEGYE: Arad oktatási régió

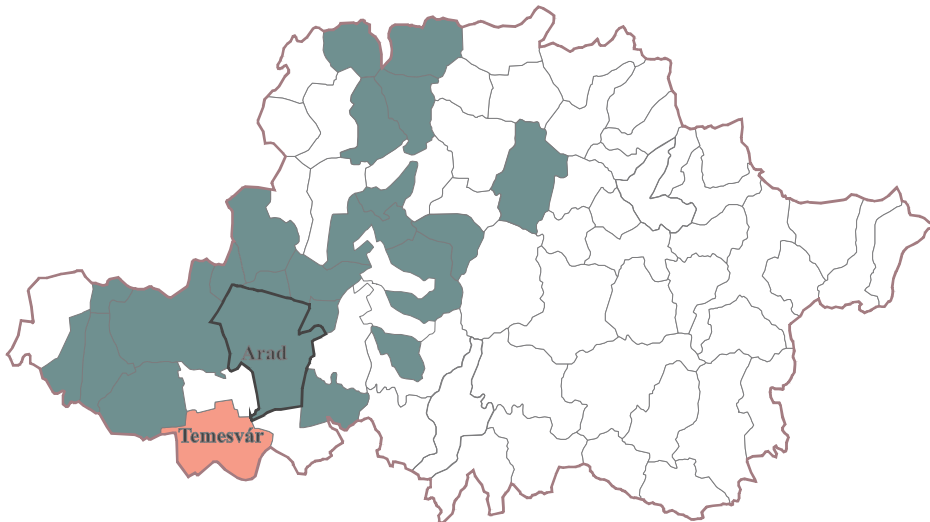
2133 Arad megyében tanuló gyermek után nyújtottak be igénylést, akik közül 474 volt középiskolás. Két gyermek állandó lakhelye volt más megyében.

Az adatbázisban szereplő középiskolások kivétel nélkül Aradon tanultak, mivel a megyében egyedül ezen a településen van magyar nyelvű középfokú képzés. Ennek megfelelően a megyét egyetlen oktatási régióként kezeltük. A kérdés így az maradt, hogy más megyék iskolaközpontjai mekkora vonzást gyakorolnak Arad megye egyes községeire.

A megye északi községeire (Nagyzerénd, Kisjenő) Bihar megye iskolaközpontjai, Nagyvárad és Nagyszalonta gyakorolnak vonzást, ez azonban nem akkora mértékű, ami indokolná a községek leválasztását az aradi oktatási régióról.

A Vinga községhez tartozó magyar lakosságú Majlátfalváról viszont a gyermekek többsége Arad helyett a szintén közel lévő Temesváron jár középiskolába, így a községet a temesvári oktatási körzethez soroltuk.

19. térkép. Az aradi iskolai központ vonzáskörzete

Forrás: Iskola Alapítvány.

Arad régióban 2002-ben 47 702 magyar élt, ami a lakosság 10,5 százalékát tette ki. A városi lakosság aránya a magyarok közt 60 százalékos volt. A népesség korszerkezete alapján Arad az egyik legkedvezőtlenebb helyzetű régió: az átlagéletkor 44,7 év. Az össznépesség átlagos életkora országos viszonylatban szintén magas, a magyarokénál azonban mintegy 6 évvel alacsonyabb.

Ennek legfontosabb oka, hogy Arad a demográfiai átmenet kezdete óta Erdély egyik legalacsonyabb termékenységgű területe. A termékenység szintje 2002-ben is az erdélyi átlag alatt maradt. A születéskor várható élettartam átlagos, a nők esetében 74,1, a férfiakéban 66,6 év. A kedvezőtlen korstruktúra és az alacsony termékenység okán a természetes népmozgalmi veszteség nagyon magas, évi 12,7 ezrelék. Ehhez becslésünk 1992 és 2002 között évi átlag 6,6 *ezrelékes migrációs veszteség* társult.

A vegyes házasságot kötő magyarok aránya meglehetősen magas (41,1%), habár egyenlőre a magyarok többsége azonos etnikumú párt választ. A vegyes

házasságban élő gyermekek 28 százalékát regisztrálták magyarként, ami a vegyes házasságok jelenlegi szintje mellett, az amúgy is alacsony termékenységhez viszonyítva 18,1 százalékos intergenerációs asszimilációs veszteséget eredményez.

111. táblázat. Arad régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma		Össznépesség		Magyarok aránya (%)		Magyarok súlyozott aránya
47 702		455 403		10,5%		21,8%
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek		Magyarok 20–64 évesek		Magyarok 65 év fölöttiek		Átlagéletkor, magyarok
15,9%		62,6%		21,5%		44,7
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságot kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,11	41,1%	81,9%	66,6	74,1	6,9	19,6

Forrás: INS, saját számítás.

A kedvezőtlen demográfiai adottságok következtében Arad régió magyar népessége 2022-ig várhatóan a 2002-es szint kétharmadára, 2032-re pedig majdnem felére csökken. Mivel az össznépesség (amúgy jelentős) csökkenése minden bizonnyal kisebb mértékű lesz, a magyarok össznépességen belüli aránya is jelentős mértékben visszaesik. A népesség csökkenése mellett drasztikusan megváltozik a korszerkezet. A 65 év fölöttiek aránya 2032-re eléri a 30 százalékot.

Miután 1992–2002 között a migrációs veszteség meghaladta az erdélyi átlagot, az előreszámított periódusban is nagyobb elvándorlással számoltunk. Az alapverzió szerint 2022-ig 4830, 2032-ig pedig 6330 magyarral több hagyja el Arad megyét, mint amennyi bevándorol. Látható, hogy 2032-ben a migráció nélküli forgatókönyv és az alapverzió közötti különbség kisebb, mint az elvándorlók száma. Ez az első ránézésre paradox összefüggés a migráció és a halandóság kapcsolatának köszönhető. Az elvándorlás nem csupán a születésszámokat, hanem erősen előregedett népesség esetében az elhalálzások számát is csökkenti. A közel 20 százalékos intergenerációs asszimilációs veszteség harminc évre vetítve számszerű-

en is jelentős, 1332 fő. A jelentős migrációs és asszimilációs veszteség ellenére azonban az Arad megyei magyar népesség 30 év alatt várható „feleződése” elsősorban az igen kedvezőtlen természetes népmozgalmi egyenlegnek tudható be.

112. táblázat. Arad régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	31,7	15,9%	29,3%		
2032	26,1	12,9%	30,5%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	386,6	8,2%	49,2		
2032	361,0	7,2%	51,6		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának külön- bsége az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	66,4%	-4,83	-4,89		
2032	54,7%	-6,33	-6,28		
	Magyar születés- szám	Születésszámkiesés (többlet) egyes- házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	4488	-991	5,7	20,0	-20,5
2022–2031	1541	-341	5,4	19,5	-19,4

Forrás: Saját számítás.

Az iskolás korú gyermekek számának csökkenése is igen jelentős: 30 év alatt az elemi iskolások esetében 45, az általános iskolások esetében 56, a középiskolások esetében 64 százalékos. Amennyiben 20 fős osztálylétszámmal kalkulálunk az egyes oktatási szinteken a gyermekszám 30 év múlva 7–8 magyar osztály indítását tenné lehetővé.

16. KRASSÓ-SZÖRÉNY MEGYE

Krassó Szörény megyében nincs magyar nyelvű középfokú oktatás, a teljesség kedvéért azonban erre a régióra is elvégeztük az előreszámítást.

113. táblázat. Krassó-Szörény megye régió alapadatok – 2002

Népesség						
Magyarok száma	Össznépesség	Magyarok aránya (%)	Magyarok súlyozott aránya			
5 824	333 219	1,7%	3,1%			
Korszerkezet						
Magyarok 0–19 évesek	Magyarok 20–64 évesek	Magyarok 65 év fölöttiek	Átlagéletkor, magyarok	Átlagéletkor, össznépesség		
16,5%	65,0%	18,5%	44,2	38,5		
Demográfiai alapadatok, magyarok						
Teljes termékenységi arány	Vegyes házasságok kötők (%)	Etnikai reprodukció (%)	Várható élettartam, férfiak	Várható élettartam, nők	Nyers születési arány (‰)	Nyers halálzási arány (‰)
1,37	77,6%	56,5%	66,9	73,4	7,5	17,8

Forrás: INS, saját számítás.

A 333 219 fős népesség mindössze 1,7 százaléka volt magyar. Az átlagéletkor 44,2 év. A termékenység valamivel meghaladja az erdélyi átlagot, ami azonban nem feltétlenül mérvadó (nagy ingadozásokat mutathat) a nők kis száma miatt. A természetes népmozgalmi veszteség 10,3 ezrelék. Az 1992–2002 közötti periódusban számításunk szerint a migrációs egyenleg évi átlagban -23,2 ezrelékes volt. *Az előreszámításban ezt -10 ezrelékre mérsékeljük.*

A régióban a házasságra lépő magyarok 77,6 százaléka választott magának más etnikumú párt, míg a vegyes családok 22 százalékában regisztrálták a gyermekeket magyarként. Ennek eredményeként az intergenerációs asszimiláció 43,5 százalékkal csökkenti a generációs újratermelődést.

Krassó-Szörény magyar lakosságának demográfiai kilátásai nagyon kedvezőtlenek. A nagymértékű elvándorlás és a kedvezőtlen természetes népmozgalmi egyenleg miatt 2032-ben a magyarok száma várhatóan a 2002-es érték 50 százalékát sem éri el, miközben a magyarok aránya is lecsökken. Az asszimilációs veszteség 300 fő.

2032-re a beiskolázható gyermekek száma az elemi iskolások esetében 70, az általános iskolások esetében 70, a középiskolások esetében 80 százalékkal csökken. Ezzel a számmal nagyon szerencsés esetben indítható be évfolyamonként egy párhuzamos osztály.

114. táblázat. Krassó-Szörény megye régió magyar népességének demográfiai mutatói – 2022, 2032

	Magyarok száma (ezer fő)	0–19 évesek aránya (%)	65 év fölöttiek aránya (%)		
2022	3,6	16,5%	32,4%		
2032	2,7	9,7%	37,7%		
	Össznépesség (ezer fő)	Magyarok aránya (%)	Átlagéletkor, magyarok		
2022	290,0	1,2%	51,8		
2032	271,9	1,0%	55,1		
	Magyarok száma 2002-hez viszonyít- va (2002=100%)	Migránsok száma (2002–2021, ill. 2002–2032, ezer fő)	A magyarok számának különbsé- ge az alapváltozat és a migráció nélküli változat között (ezer fő)		
2022	61,0%	-0,87	-0,85		
2032	46,9%	-1,11	-1,04		
	Magyar születés- szám	Születésszámkieésés (többslet) vegyes házasságokban	Nyers születési arányszám (‰)	Nyers halálozási arányszám (‰)	Népesség- változás (‰)
2002–2021	393	-297	4,2	19,4	-24,5
2022–2031	116	-91	3,7	22,1	-26,3

Forrás: INS, saját számítás.

Jegyzetek

- ¹ Ezúton szeretnénk köszönetet mondani Kelemen Hunornak, illetve Nagy Zoltánnak, amiért az adatbázis személyes adatokat (név, személyi szám, laccím stb.) nem tartalmazó változatát rendelkezésünkre bocsátották. Mohácsek Magdolnát az adatbázis tisztításáért illeti köszönet.
- ² Sikeres pályázat esetén az alapítvány egy gyermek után 20 000 forint oktatási-nevelési, illetve 2400 forint összegű tankönyvtámogatást folyósított.
- ³ A kereszt táblákat egy Erdély oktatási régióival foglalkozó írás keretében az Iskola Alapítvány adatbázisát elemző kiadványban tettük közzé (Mohácsek–Kiss 2007).
- ⁴ Ezt a következő képlet segítségével számoltuk ki, i -dik évben a 7 évesek száma szept. 15-én

$$P_{\text{szept}15,i}^7 = 0.25 * (P_{\text{march}15,i}^6 + P_{\text{march}15,i}^7) + 0.25 * (P_{\text{march}15,i+1}^7 + P_{\text{march}15,i+1}^8)$$
- ⁵ Egy ennyire bonyolult (és számunkra ismeretlen) identitásstruktúrájú etnikum demográfiai értelemben vett népességként való kezelhetősége egyébként sem egyértelmű.